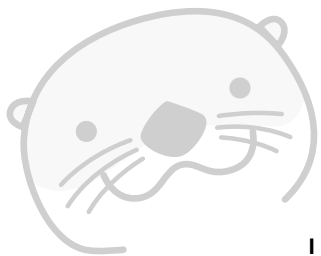

Sophia

REVOLT

โลกาปฏิวัติ

นาดาฟ เอย์ล

เขียน

เขมลักษณ์ ตีประวัติ

แปล

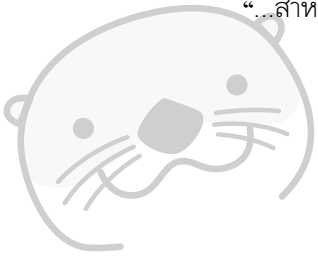
การอ่านคืออร่ามกว่างานที่สำคัญ

หนังสือคุณภาพ
โดยอมรินทร์กรุ๊ป

แต่ทามาร์

“...สำหรับเขามันดูเหมือนแค่สองสามวัน”

กดมาอ่าน

ถ้าไม่มีการต่อสู้ดิ้นรน...ก็ไม่มีควมก้าวหน้า

- เฟรเดอริค ดักลาส

สุนทรพจน์ในเหตุการณ์ปลดปล่อยอินเดียตะวันตก, 1857

ปก. ๑๖๖

คำนำสำนักพิมพ์

มีอะไรเหมือนกันบ้างระหว่าง...

...เด็กหนุ่มช่างฝันจากหมู่บ้านห่างไกลในป่ากีสถาน ที่กลายเป็นผู้ก่อการร้ายในเมืองหลวง / คุณพ่อชาวอเมริกันที่สูญเสียแก้วตาดวงใจไป ในเหตุการณ์ยิงที่โรงเรียน และสร้างงานวิจัยเพื่อหาทางแก้ปัญหา ก่อนจะฆ่าตัวตายเสียเอง / คนหนุ่มแห่งลัทธินีโอนาซีที่ไม่เชื่อว่าคนยิวเคยถูกฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ / คุณปู่ชาวยิวโปแลนด์ที่รอดชีวิตอย่างไร้ชีวิต หลังจากทุกคนในครอบครัวถูกนาซีสังหาร / แม่บ้านญี่ปุ่นที่คอยเย็บตุ๊กตาตัวแล้วตัวเล่า เป็นตัวแทนผู้คนที่หายไปจากเมืองที่ละคน / เด็กสาวชาวซีเรียที่มีรอยสักรูปกุญแจซอลที่ต้นคอ ซึ่งลี้ภัยด้วยการเดินเท้าผ่านตุรกี กรีซ มาซิโดเนีย เซอร์เบีย ฮังการี และกำลังจะหมดแรง / เศรษฐีจอมปดและสมาธิสั้น ซึ่งวันหนึ่งกลายเป็นประธานาธิบดีสหรัฐฯ / ช่างป่าหิวโซแห่งคริสลังกา ที่หอบต้นไม้ใหญ่มาจากป่าเพื่อพังรั้วไฟฟ้าของมนุษย์ / เด็กสาวที่ตั้งครรภ์อย่างไร้เงินทองและไร้อนาคต และถูกกลุ่มผู้ประท้วงตะโกนด่าอย่างเกรี้ยวกราดอยู่หน้าคลินิกทำแท้ง / เด็กอนุบาลที่เศร้าสร้อยเพราะเพื่อนสนิทไม่ชวนเธอไปงานวันเกิดอีกแล้ว หลังจากรู้ว่าแม่เธอเป็นผู้หญิงข้ามเพศ ฯลฯ

...พวกเขาทั้งหมดคือสมาชิกโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม เต็มใจหรือไม่ก็ตาม ชอบใจหรือไม่ก็ตาม ทั้งหมดได้รับประโยชน์และได้รับโทษอย่าง ไม่เท่าเทียมกัน โลกาภิวัตน์มอบคุณประโยชน์มหาศาล โลกเหลือใบเล็กนิดเดียว เสรีภาพและการค้า ทำให้โอกาสล่องลอยหอมหวานไร้พรมแดน กระทั่งโลกาภิวัตน์พาเรามาถึงทางตัน ระบบอุปสงค์อุปทานทำให้ใครบางคนตกตวงประโยชน์ ได้มากกว่าคนอื่นที่เหลือ (มากกว่า “มาก ๆ”) เกิดคนยากจนที่ดักดานและเจ็บแค้น วัฒนธรรมสากลทำให้คนท้องถิ่นกลายเป็นคนชายขอบที่ดักดาน

และเจ็บแค้น ความก้าวหน้าของอุตสาหกรรมทำให้สภาพภูมิอากาศเลื่อมทรมาม
เกิดคนไร้บ้านที่ตักดานและเจ็บแค้น อินเทอร์เน็ตทำให้ความจริงถูกตีแผ่
เพียงแค่คลิกค้นหา เกิดคนตาสว่างที่ตักดานและเจ็บแค้น อินเทอร์เน็ต
ทำให้ทุกคนแพร่ความเท็จได้อย่างเท่าเทียม เกิดคนถูกหลอกที่ตักดาน
และเจ็บแค้น และโดยมากแล้ว คนแพร่ความเท็จและคนถูกหลอกก็คือ
คนคนเดียวกัน

ความตักดานและเจ็บแค้นคือรากเหง้าของการปฏิวัติในทุกสมัย
ถ้าคุณเป็นคนที่รู้สึกถึงความรุนแรงในมวลอากาศ ไม่ว่าจะเป็ความรู้สึก
ขมขื่น หลงใหล เกลียดชัง ลึ้นหวัง ทุกความรู้สึกเข้มข้นอย่างน่าพิศวง
หรือถ้าคุณเป็นคนที่โกรธเกี่ยวกับทุกสิ่ง แต่ไม่อาจหาเหตุผลได้ชัดๆ
โลกทุกวันเหมือนเป็นภาพคอลลาจ สีล้นฉูดฉาดแต่บุบเบลอ เหมือนจะ
มองเห็นแต่ไม่เห็น เหมือนจะเข้าใจแต่เชื่อมโยงไม่ได้ และพอเชื่อมโยง
ได้ก็ไม่เข้าใจ

นี่คือหนังสือที่จะแยกแยะความโกลาหลเหล่านั้น ให้คุณมองเห็นการ
ก่อร่างของระเบียบโลกเก่าและใหม่ เชื่อมโยงจุดเล็กๆ น้อยๆ เพื่อให้
คุณเห็นหน้าค่าตาของโลกาภิวัตน์ชัดขึ้น ความรอบจัดของประสบการณ์
และภาษาของผู้เขียนที่เป็นนักข่าวมือรางวัลแห่งประเทศอิสราเอล จะทำให้
คุณหลับตา สัมผัสได้ถึงจิตใจผู้คนทั่วโลกที่กำลังแตกสลาย แล้วคุณจะ
ภาวนาถึงสันติภาพ ทั้งที่อาจกำลังเตรียมระเบิดมือ

Sophia

สารบัญ

บทนำ	อวสานของยุคสมัย	1
<hr/>		
บทที่ 1	โจมตีหนังสือพิมพ์	18
บทที่ 2	อาบนํ้าเดือนละสองครั้ง	39
บทที่ 3	สงครามโลกาภิวัตน์	59
บทที่ 4	ดินแดนของช้างโกลงสุดท้าย	84
บทที่ 5	“เราไม่ยอมตาย”	101
บทที่ 6	लगสังหรณ์ของกบฏ	120
บทที่ 7	คุยกับคนชาตินิยม	145
บทที่ 8	ซบชีวิตลัทธินาซี	165
บทที่ 9	กบฏชนชั้นกลาง	181
บทที่ 10	นักอนาธิปไตยจับเฟอร์รารี	200
บทที่ 11	เด็ก ๆ ที่หายไป	221
บทที่ 12	มนุษยชาติคือเรือไททานิก	238

บทที่ 13	โฉมหน้าของการอพยพ	259
บทที่ 14	การทดลองและราคาที่ต้องจ่าย	275
บทที่ 15	แม่น้ำโลหิต	295
บทที่ 16	ประชาแห่งจักรวรรดิกล่าว	316
บทที่ 17	“แม่ฉันถูกฆ่าตายที่นี่”	337
บทที่ 18	บิกต่อต้านโลกาภิวัตน์	356
บทที่ 19	ความจริงระเบิดจากภายใน	378
บทที่ 20	รบเพื่อก้าวหน้า	403
บทที่ 21	เรื่องราวใหม่	427
<hr/>		
	ดรรชนี	441

บทนำ | อวสานของยุคสมัย

อาคารแห่งนี้ดูเหมือนตึกออฟฟิศธรรมดาๆ ที่พบได้ใจกลางเมืองอันเจริญ รุ่งเรืองทุกแห่ง ตั้งแต่แมนแฮตตัน ลอนดอน จนถึงเทลอาวีฟ กลุ่มบุคคลสำคัญเดินไปตามโถงทางเดินด้านหลัง สูลิฟต์โดยสารขนาดเล็ก ที่ดูไม่ค่อยคู่ควรกับวาระอันยิ่งใหญ่ และมันยิ่งทำให้บรรยากาศดูลึกซึ้งกว่าเดิม ลิฟต์เคลื่อนลง ประตูเปิดออก เผยให้เห็นสถานที่สำหรับจัดงานกลางคืน เจ้าภาพของเราบอกว่ามันเป็นห้องเก็บไวน์ของครอบครัว เป็นห้องลับที่มุมสุดของห้องมีเชฟชื่อดังกำลังเตรียมอาหารมื้อค่ำให้เรา ภายในตู้กระจกตลอดแนวกำแพงด้านหลังมีขวดไวน์ที่มาจากสวนองุ่นทุกแห่งทั่วโลก แยกกลุ่มนี้ประกอบด้วยเจ้าของเทคโนโลยีระดับสูง อดีตนายกรัฐมนตรียุคอดีตนายทหารอาวุโสของกองทัพ ซึ่งปัจจุบันเป็นผู้ประกอบการเพื่อสังคม และบรรดาซีอีโอของบริษัทชั้นนำ ทุกคนดูประทับใจ ทั้งที่พวกเขาคงไม่ใช่คนประเภทประทับใจอะไรง่าย ๆ ทุกคนที่นั่น...จริง ๆ แล้วก็เกือบทุกคนในทุหนแห่ง รู้จักชื่อเจ้าภาพผู้กว้างขวางของงานนี้

ขณะที่นั่งล้อมวงกันที่โต๊ะอาหาร ผมมองไปรอบ ๆ และนับจำนวนคนรายระดับมหาเศรษฐี ผมแน่ใจว่าตนเองเป็นแขกคนเดียวที่เดินทางมาที่นี่โดยรถโตโยต้าโคโรลล่าที่กันชนใกล้จะหลุดแหล่หมดแหล่

ผมได้รับคำเชิญให้มาพูดเรื่องสถานการณ์ระหว่างประเทศ เรื่องโลกาภิวัตน์ และการปฏิวัติต่อต้านโลกาภิวัตน์ ผู้ฟังในห้องเก็บไวน์ที่จัดแสงไว้อย่างสวย กำลังตั้งใจฟังผมเล่าถึงกลุ่มประชากรที่ถูกทอดทิ้งเพราะ

ความมั่งคั่งจากระบบของโลกในปัจจุบัน และบริษัทเทคโนโลยีักษ์ใหญ่ที่หลีกเลี่ยงไม่ยอมรับผิดชอบความป่วยไข้ของโลกที่ทุกอย่างเชื่อมถึงกันไปหมด ซึ่งเป็นโลกที่พวกเขาสร้างขึ้น ผมให้เหตุผลว่าคุณค่าของเสรีนิยมกำลังถูกทำลาย ศัตรูของความก้าวหน้ากำลังกลับมา ผมเสนอว่าคนหนุ่มสาวมีแนวโน้มที่จะต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยน้อยลง แต่เรียกร้องทางแก้ปัญหาแบบสุดโต่งแทน ผมให้ข้อสังเกตว่า เมื่อดูจากตัวเลข โดยรวมมนุษย์เรากำลังไปด้วยดี แต่ทำไมคนจำนวนมากถึงรู้สึกว่ามันแย่ไปไหนไม่ได้เลย

ผมน่าจะรู้อยู่แล้วว่าปฏิภิกิริยาจะเป็นอย่างไร คนรายหนึ่งเปอร์เซ็นต์เหล่านี้รู้สึกว่าเป็นส่วนใหญ่แล้ววิกฤตปี 2008 เป็นแค่ก่อนเมฆที่ลอยผ่านมาแล้วผ่านไป ชัยชนะในการเลือกตั้งของทรัมป์เป็นแค่เรื่องพลุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ ส่วนความเจริญก้าวหน้าที่ถูกขาดโดยหมู่คณะซึ่งพวกเขาสนับสนุนอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ไม่อาจหยุดยั้งได้ เจ้าภาพผู้ใจกว้างของเราและแขกหนึ่งหรือสองคนเข้าใจแนวคิดในการวิเคราะห์ของผม แม้พวกเขาจะไม่ยอมรับก็ตาม ส่วนคนอื่นๆ คัดค้าน หนึ่งในนั้นพูดโพล่งขึ้นมาว่า “นี่เป็นการมองโลกในแง่ร้ายเกินจริงไปมาก” ส่วนคนอื่นๆ ก็เริ่มสวดตามๆ กันไป “มอง - โลก - ใน - แง่ - ร้าย” พวกเขาแย้งผมด้วยหลักการที่คนส่วนใหญ่เชื่อกันว่า “มันเป็นแค่กระแสประชานิยม” แต่ปฏิภิกิริยาสะท้อนกลับรุนแรงช่วงสั้นๆ ที่จะผ่านไปโดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรง บทสนทนาตกต่ำลงไปจนกลายเป็นเหมือนนาทกรรมผิดยุคผิดสมัยของผู้คนที่เกิดยุค 50 หรือ 60 ประกอบด้วยสำนวนซ้ำซาก เช่น “ความเชื่อมั่นจะก่อให้เกิดความสำเร็จ” “โชคชะตาย่อมเข้าข้างคนกล้าหาญ” “คนอายุน้อยจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่” และ “เราจะย้อนกลับไปยุคเมิดไม่ได้นะ” พวกเขาส่วนใหญ่ไม่สนใจฟังสิ่งที่ผมพูดเลย พวกเขาแค่ต้องการสั่งสอนผม และสั่งสอนคนรุ่นผมผ่านทางผม ว่าทุกอย่างจะดีเองถ้าคิดอะไรในแง่ดีไว้ ของหวานถูกยกออกมาเสิร์ฟ ทำให้การโต้วาทีจบลงอย่างเนียนๆ ซึ่งมันก็เนียนจริงๆ มันง่ายที่จะเราแสดงความเห็นขัดแย้งกันอย่างสุภาพ ตราบที่อนาคตของลูกหลานเรายังมั่นคงอยู่ด้วยพันธบัตรหุ้นกู้ความเสี่ยงต่ำ

เพราะอะไรสักอย่าง อาหารมื้อค่ำวันนั้นทำให้ผมนึกถึงงานอีเวนต์หนึ่ง
ที่ตื่นเต้นเร้าใจกว่า ซึ่งผมเคยไปร่วมในฐานะนักข่าวเมื่อสองปีก่อน
ความวิตกกังวลกระจายอยู่ทั่วทั้งสองงาน แต่เวลาเศรษฐกิจวู่วาม
พวกเขาจะห่อหุ้มตัวเองด้วยกระดาษแก้วโปร่งแสง ส่งเสียงกรอบแกรบ
ซึ่งเรียกว่าการมองโลกในแง่ดี ส่วนพวกชนชั้นกลางจะใช้เทคนิคเรียบง่ายกว่า
นั่นคือโมโหพุ่มพ่าย

เย็นวันที่ 8 พฤศจิกายน 2016 ที่แมนแฮตตันอากาศกำลังเย็นสบาย
สดใสมีชีวิตชีวา ท้องฟ้าที่ปราศจากเมฆสามารถมองเห็นได้ผ่านทางเพดาน
กระจกใสของศูนย์ประชุมจาวิตซ์ พร้อมสำหรับพิธีสวมมงกุฎแก่ผู้นำคนใหม่
ของโลกเสรี พ่อค้าแม่ค้าด้านนอกกำลังขมกั้มขมำกับธุรกิจของตัวเอง มีทั้ง
เสื้อยืดประธานาธิบดีฮิลลารีในชุดซูเปอร์วีแมน เสื้อยืดสามหมายเลขหนึ่ง
บิล คลินตัน เข็มกลัดโฆษณาหาเสียงทุกสีล้วน รวมถึงของที่ระลึกประดามี
สำหรับวันประวัติศาสตร์นั้น ตำรวจและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย
จำนวนหลายร้อยคนเคลื่อนพลอยู่ด้านนอก รวมถึงกองทัพนายกสำหรับ
ระบบการออกอากาศ และงานรับสัญญาณดาวเทียมเต็มสนาม จำนวน
สื่อมวลชนที่ปรากฏตัวตรงนั้นมีมากกว่าในศูนย์บัญชาการเลือกตั้งของทรัมป์
หลายเท่า ทั้งที่อยู่ห่างจากตรงนั้นไม่ถึงหนึ่งไมล์ “เธอถูกกำหนดให้ผงาด
ขึ้นสู่ที่สูง” กวีผู้มีนามว่า มายา แองเจลู เคยกล่าวถึงคลินตันไว้ในปี 2008
ตอนนี้เธอกำลังจะปลดปล่อยตนเองให้เป็นอิสระจากโซ่ตรวนขึ้นสนิม และ
กลายเป็นบุคคลที่มีอำนาจที่สุดในโลก

บนเวทีมีตัวแทนของสหรัฐอเมริกาที่มาจากทุกสีในสายรุ้ง ทั้งคนรัก
เพศตรงข้าม รักเพศเดียวกัน คนลาตินอเมริกัน คนผิวดำ คนผิวขาว
ผู้หญิง และเด็ก ๆ พวกเขาทำหน้าที่เป็นโมเดลของยุคสมัยใหม่ที่คลินตัน
ป่าวประกาศด้วยความอดทนอย่างไม่สิ้นสุด พวกเขานั่งอยู่ตรงนั้นเป็น
ชั่วโมง ๆ รอคอยเวลาเพียงแค่วันที่ที่ลูก ๆ จะได้เห็นตนในจอโทรทัศน์
และเก็บรักษาภาพนั้นไว้ในใจตลอดไป ภาพที่พวกเขาได้อยู่กับผู้หญิง
คนแรกที่ได้รับเลือกตั้งให้เป็นประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา แม้ท้องฟ้า
เหนือศูนย์ประชุมจาวิตซ์มืดลงแล้ว พวกเขาก็กังไม่ลุกไปจากเก้าอี้

ทว่าแน่นอน สุดท้ายคลินตันไม่ได้ปรากฏตัว เธอไม่ได้เห็นการเฉลิมฉลองที่เตรียมไว้ต้อนรับเธอ จากนั้นราตรีก็มาเยือน พัดพาทุกอย่างให้หายไป

มีความเลียดเย็นบางอย่างอยู่ในสายตานักข่าวอย่างผม ผู้เฝ้ามองภาพนั้นขณะที่มันค่อยๆ ก่อตัวขึ้น เมื่อมองมันมาจากระยะไกล ทำให้สามารถเห็นภาพรวม สังเกตเห็นถึงความผิดหวังแผ่กระจายไปทั่วฝูงชน การอ้าปากค้างด้วยความช็อก น้ำตา และหัวใจที่แตกสลาย ความธรรมดาสามัญของปฏิกิริยาจากมนุษย์คือปฏิเสธไม่ยอมรับความผิดหวัง พร้อมความหวังลมๆ แล้งๆ ที่ยังแทรกซึมอยู่ท่ามกลางผู้มีศรัทธา

เมื่อผลการเลือกตั้งเริ่มทยอยเข้ามา ดวงตาของผู้สนับสนุนคลินตันจ้องไม่กะพริบไปยังหน้าจอ พึมพำกับตนเองอย่างแทบไม่อยากเชื่อ นั่นละคือประเด็น พวกเขาไม่อาจเข้าใจเชื่อได้ พวกเขาไม่เข้าใจว่ามันเกิดขึ้นได้อย่างไร หลายคนร้องไห้ มีคนหนึ่งบอกผมว่า ในฐานะที่เขาเป็นชาวยิวและเป็นคนรักเพศเดียวกัน เขากลัวว่าการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ครั้งใหม่กำลังจะอุบัติขึ้น ผมถามเขาว่า ที่พูดนั้นเป็นโวหารเปรียบเทียบกับใช้ไหม

“ไม่ใช่ครับ” เขาสะท้อน “ผมกลัวจริงๆ”

เมื่อมองระดับผิวเผิน ดูเหมือนไม่มีความเชื่อมโยงระหว่างผู้สนับสนุนคลินตันที่ว้าวุ่นใจและหวาดผวาในฤดูใบไม้ร่วงวันนั้น กับกลุ่มคนรวยผู้ปลอบประโลมตนเองที่ผมพบในห้องเก็บไวน์ กลุ่มหลังดูจะเป็นผู้ที่ต้องการมองโลกแง่บวกอย่างเด็ดเดี่ยว มุ่งมั่นจะยืนยันให้ได้ว่าระบบที่เอื้อประโยชน์ให้พวกเขาเป็นการส่วนตัวยอมดีเยี่ยมสำหรับผู้อื่นด้วย ผู้สนับสนุนคลินตันสัมผัสได้ว่า ประชาธิปไตยกำลังตกอยู่ในอันตรายและพวกเขาถูกปล้นอนาคตไป แต่ประเด็นคือ ทั้งสองกลุ่มต่างมีความกลัวในส่วนลึก ความกลัวที่ไม่ได้พูดออกมา คนรวยร้อยละหนึ่งรับมือกับความกลัวนั้นโดยการชุกหัวลงในทรายอย่างเคลิบเคลิ้ม ส่วนผู้สนับสนุนคลินตันรับมือด้วยการทำให้พื้นของศูนย์ประชุมจาวิตซ์เจ็องนองด้วยน้ำตา

พวกเขาไม่ได้กลัวแค่ความเป็นไปได้ที่ทรัมป์ ซึ่งสนับสนุนให้สหราชอาณาจักรถอนตัวออกจากสหภาพยุโรป สนับสนุนกลุ่มยุโรปชาตินิยม

หรือกลุ่มอิสลามหัวรุนแรง อาจผลักดันโลกไปสู่หายนะ เพราะถ้าหายนะนั้นเกิดขึ้นจริง มันก็จะแสดงว่าพวกเขาคิดถูกมาตลอด พวกเขาทำถูกแล้วที่ซื้อสัตย์ต่อคุณค่าของเสรีนิยมหรือเศรษฐกิจแบบตลาด ไม่ใช่หरोกหรับสิ่งที่พวกเขาหวาดกลัวไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงตกต่ำเฉียบพลัน แต่เป็นตรงข้าม พวกเขากลัวว่าทรัมป์อาจประสบความสำเร็จ และความสำเร็จของทรัมป์ย่อมหมายถึงโลกจะมีระบบต่อต้านเสรีนิยมไปอีกนาน และความร่วมมือนีในระดับโลกจะถูกจำกัดอย่างรุนแรง

มันจะเป็นโลกที่ความเชื่อพื้นฐานกลายเป็นสิ่งไม่จริง เช่น ความเชื่อในชัยชนะของความดีเหนือความชั่วในสงครามโลกครั้งที่ 2 ความเชื่อที่ต้องมีอิสรภาพก่อนถึงจะมั่งคั่งได้ การไม่ยอมรับลัทธิคลั่งศาสนา ความเชื่อที่ว่าผู้หยิ่งยอมมีสิทธิ์ในร่างกายของตน และที่สำคัญที่สุดก็คือศรัทธาอันร้อนแรงต่อลัทธิความก้าวหน้า ซึ่งเป็นหลักการที่ครอบคลุมภาพรวมทั้งหมด

สำหรับผู้สนับสนุนคลินตัน ประวัติศาสตร์จะหยุดเดินหน้าและก้าวถอยหลัง สำหรับคนจำนวนมาก หลายปีที่ผ่านมาได้พิสูจน์ว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นเริ่มต้นขึ้นแล้ว

ผมไม่ใช่ทั้งคนอเมริกันและคนยุโรป ผมอาศัยอยู่ในอิสราเอล พื้นที่ห่างไกลที่อยู่ภายใต้ปีกความคุ้มครองของจักรวรรดินิยมอเมริกา จากจุดนี้ผมสามารถเป็นผู้สังเกตการณ์ โชคดีที่ไม่ต้องมีอารมณ์ร่วมไปกับพายุที่กำลังจะเกิดขึ้น ในปี 2016 ไม่กี่เดือนก่อนวันเลือกตั้ง ผมออกเดินทางไปทั่วสหรัฐอเมริกา แสวงหาคำตอบสำหรับคำถามง่าย ๆ ถ้าทรัมป์ชนะจริงมันจะเกิดขึ้นได้อย่างไร เพราะผลการสำรวจจะบอกว่ามันแทบเป็นไปได้ แต่ผมก็ยังไม่เชื่อนัก ในรัฐเพนซิลเวเนีย ซึ่งเป็นหนึ่งในเสาหลักของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ผมนั่งอยู่ในห้องนั่งเล่นของครอบครัวที่ทำเหมืองถ่านหิน ในขณะที่ฝนตกอยู่ข้างนอกและสายลมกรีดร้องโหยหวนครอบครัวนี้กำลังบูดบึ้งและสิ้นหวังไม่ต่างจากสภาพอากาศ ปราศจากวีแววของการมองโลกในแง่ดีแบบคนอเมริกันที่ผมเชื่อมั่น นักเคลื่อนไหวผิวดำในฟิลาเดลเฟียบอกผมว่า ประธานาธิบดีโอบามาเป็นเพียงหน้ากาก

อีกหนึ่งที่คนขาวสวมเพื่อฆ่าคนบริสุทธิ์ในย่านที่อยู่อาศัยของพวกเขา คนเหล่านั้นปฏิญาณว่าจะไม่ลงคะแนนเสียงให้กับ “แม่คนชื่อฮิลลารีนั้น” เด็กหญิงตัวเล็ก ๆ ในเมืองชาร์ลอตต์ รัฐแคโรไลนา บอกผมทั้งน้ำตาว่า เพื่อนร่วมชั้นคนหนึ่งเลิกชวนเธอไปงานเลี้ยงวันเกิด เพราะแม่ของเธอ ทั้งสองคนเป็นผู้หญิงข้ามเพศ ในเรื่องราวของเธอ ผมรู้สึกได้ถึง ความเกลียดชังที่กำลังแตกหน่อไปสู่ประเทศอเมริกาใหม่ ในรัฐเดียวกันนั้น ผมได้ไปร่วมพิธีในโบสถ์วันอาทิตย์ซึ่งมีนักเทศน์ยืนยันว่าสหรัฐอเมริกาจะถูก ลงโทษด้วยโรคระบาดที่ร้ายแรงยิ่งกว่าอีโบล่า เพราะยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ ของคนเพศเดียวกัน ผมถามเขาว่า สหรัฐอเมริกาในแบบของเขาไม่ได้หมด จากโลกนี้ไปแล้วหรือ คำตอบของเขาคือ “เฮ้ย อย่าเพิ่งฟังเรานี้!”

สิ่งที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาภายใต้การปกครองของทรัมป์ไม่ใช่ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นตามกำหนดเวลาปกติ แต่มันก็ ไม่ใช่การปฏิวัติที่เกิดจากแนวคิดใหม่ ๆ ที่สมเหตุสมผลแต่อย่างใด เช่นเดียวกับที่ไม่มีแนวคิดเช่นนั้นอยู่เบื้องหลังเหตุการณ์ Brexit ความ เพื่องฟูของประชานิยมและชาตินิยมในบราซิล อิตาลี ไปจนถึงฮังการี ก่อให้เกิดการโจมตีโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน แม้จะเป็นไปอย่างกระจัดกระจาย ก็ตาม มันเติบโตขึ้นจากเสียงสะท้อนแห่งความอยุติธรรมที่เกาะกิน ชนชั้นกลางในโลกอุตสาหกรรมทุกหนแห่ง ใครที่เอาแต่สนใจทวีปอเมริกา ยุโรป แอฟริกา หรือเอเชีย ย่อมมองไม่เห็นปรากฏการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม และการเมืองที่สำคัญที่สุดในยุคสมัยของเรา เช่นเดียวกับ ภาพศิลปะแบบพอยต์ทิลิสต์ หรือศิลปะที่ผสมผสานจุดสีจุดเล็ก ๆ จนรวมตัว กันเป็นภาพใหญ่ มันคือภาพแห่งการปฏิวัติ คนจำนวนมากกำลังปฏิเสธ โลกาภิวัตน์ในฐานะระบบเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และค่านิยมสากล การปฏิวัตินี้เกิดขึ้นเองทั่วโลก ไม่มีใครเจตนาสร้างมันขึ้น และมันอาจ เปลี่ยนแปลงได้เสมอ มันคือการปฏิเสธโครงสร้างอำนาจปัจจุบันมากกว่า การสร้างอำนาจใหม่

การต่อต้านโลกาภิวัตน์ในระดับรากฐานเกิดขึ้นจากชั่วอำนาจที่ตรงข้ามกัน ผู้สนับสนุนอนาธิปไตยแบบสุดโต่งอยู่ฝั่งหนึ่ง และผู้สนับสนุนศาสนา

แบบสุดโต่งอยู่อีกฝั่งหนึ่ง เมื่อถูกกระตุ้นจากภาวะไม่สงบทางสังคม แนวคิดแบบขจัดสุดโต่งจึงแผ่เข้าไปในชนชั้นกลาง การปฏิบัตินี้แสดงออกผ่านการตัดสินใจของอังกฤษที่ออกจากสมาชิกภาพของสหภาพยุโรป และการเฟื่องฟูของแนวคิดขจัดในทวีปยุโรป การเติบโตของแนวคิดแบบรากฐานนิยม (fundamentalism) รวมถึงเสียงสนับสนุนกลุ่มซ้ายจัดที่เพิ่มขึ้น ความโกรธเคืองอย่างรุนแรงต่อคนร่ำรวย และความมั่งคั่งที่กระจุกอยู่กับคนกลุ่มเดียว บรรดานักการเมืองกำลังพยายามอย่างสิ้นหวังที่จะชี้หลังเสือให้ได้ หลังจากชนะการเลือกตั้ง ประธานาธิบดีทรัมป์ แห่งสหรัฐอเมริกาที่พ่นวาทกรรมยั่วยุอย่างไม่ลดละทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ เสียงแป้นคีย์บอร์ดของเขาวิตข้อความดั่งลั่นจนเราลืมนิ่งที่เราตระหนักเมื่อเขาชนะการเลือกตั้ง

ซึ่งนั่นก็คือ ทรัมป์เป็นภาพฉายของปรากฏการณ์ในระดับที่กว้างกว่านั้นมากนัก และเกิดขึ้นก่อนการเลือกตั้งปี 2016 และ 2020

ปัจจุบันเราผ่านเวลานั้นมาได้สองสามปีแล้ว เราต่างทำสิ่งที่จำเป็นต้องทำ เรามองย้อนกลับไปในช่วงสองสามทศวรรษที่ผ่านมา แล้วเห็นว่ามันเป็นแผ่นกระเบื้องโมเสกเล็ก ๆ แผ่นหนึ่งของภาพการเมืองและประวัติศาสตร์ขนาดใหญ่ ซึ่งก็คือโลกปัจจุบันของเรา ยุคสมัยแห่งการปฏิวัติเป็นวิกฤตที่ร้ายแรงและส่งผลกระทบมากมายเกินกว่าจะนิยามได้ว่าเป็นเพราะทรัมป์ หรือเพราะพฤติกรรมเสื่อมลงของคนที่เสพติดเขา

กบฏเหล่านี้ประกอบขึ้นจากการปฏิเสธสารพัดรูปแบบที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง บางคนเชื่อว่าโลกาภิวัตน์ซึ่งผูกมัดอยู่กับค่านิยมกลุ่มเสรีและการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีของมัน ล้วนแต่เป็นพิษต่อชีวิตชุมชน คุณค่าความเชื่อที่พวกเขายึดถืออย่างลึกซึ้ง บ้างก็ชุมนุมประท้วงชนชั้นทางการเมืองที่ลัทธิที่ว่าวิธีแก้ปัญหาระดับโลกจะนำความรุ่งเรืองมาให้ทุกคน แต่ในขณะที่เดียวกันก็แอบคบซุ่มอยู่กับคนรวยบนสุดร้อยละหนึ่งของโลก ผู้คนลุกขึ้นปฏิวัติเพราะพวกเขาได้รับการบอกกล่าวว่าโลกาภิวัตน์ทำให้โลกแบน ทุกอย่างจะมาอยู่ตรงหน้าคุณ ทุกอย่างสามารถฉวยคว้ามาได้ ทุกอย่างคุณสามารถเอื้อมถึง ทั้งหมดที่คุณต้องทำก็แค่รับมันมา

เท่านั้นเอง และก็เหมือนกับรู้จักกันโดยไม่ต้องพูดว่านั่นคือแนวคิดที่กลวงเปล่า เพราะเศรษฐกิจระหว่างประเทศนั้นตั้งอยู่บนความไม่เสมอภาค เหล่าผู้ปฏิวัติมองเห็นเด็ก ๆ ละครึ่งวัฒนธรรมของตนเอง การเรียกร้องความถูกต้องทางการเมืองกำลังแผ่ขยาย และกีดกันไม่ให้พวกเขาแสดงออกซึ่งความสับสนท้อแท้อันชอบธรรม พวกเขาลุกขึ้นต่อต้านเพราะความปลอดภัยตัวตน และวิถีชีวิตของพวกเขากำลังตกอยู่ในอันตราย การก่อการร้ายอาจเกิดขึ้นเมื่อไหร่ก็ได้ พวกผู้อพยพเดินทางไปทุกหนทุกแห่ง และพวกนายจ้างก็คอยแต่จะบอกเลิกจ้างพวกเขาอยู่ตลอด

โรคระบาดใหญ่ COVID-19 ที่แพร่กระจายไปทั่วโลกในปี 2020 เผยให้เห็นความเสื่อมโทรมของการเมืองรูปแบบของศตวรรษที่ 20 และความไร้น้ำยาของมันในการรับมือความท้าทายโลกปัจจุบัน การระบาดของเชื้อโรคใหม่ในโลกที่เชื่อมต่อถึงกันหมด ย่อมเป็นธรรมดาอยู่แล้วที่ระบบการเมืองและผู้เฝ้าประเทศจะเข้าโหมดจอบงการ พยายามแสดงความหนักแน่นและความมั่นคงปลอดภัยต่อหน้าสาธารณชน แต่ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาโรคระบาดมากมายได้ทำลายภาพลวงตานี้จนมลายสิ้น และเผยให้เห็นว่าผู้ปกครองคนใดมีประสิทธิภาพและมีความสามารถแท้จริง ผู้ปกครองคนใดไร้ประสิทธิภาพและเป็นอันตราย ลูคิโน วิสคอนติ ผู้ปกครองมิลานในศตวรรษที่ 14 ลังกักกันผู้คนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของกาฬโรค เขาช่วยชีวิตคนในเมืองของเขาได้เป็นจำนวนมากในการระบาดระลอกแรก ส่วนผู้ปกครองคนอื่นหลบหนีไปอยู่ในพระราชวังฤดูร้อนและปล่อยให้ประชาชนตายไป ไม่แตกต่างจากที่โดนัลด์ ทรัมป์ ไปเล่นกอล์ฟขณะที่ไวรัสโคโรนากำลังอาละวาดดุเดือด เช่นที่ที่ไอดอร์ รูด กวีชาวอเมริกันเขียนไว้ “ในเวลาแห่งความมืดมิด ดวงตาจะเริ่มมองเห็น” ไม่ใช่เรื่องบังเอิญที่มีการประท้วงเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในหลายประเทศ โดยมี COVID-19 เป็นตัวเร่งปฏิกิริยาให้เกิดการลุกฮือต่อต้านระเบียบโลกเก่าที่กำลังแตกหัก

ความทุกข์ยากเดือดร้อนที่ไหลบ่าท่วมทับและความโกรธเคืองที่เดือดพล่านกำลังเปลี่ยนแปลงโลกของเรา ตรงข้ามกับภาพที่สื่อมักชอบสร้าง การประท้วงต่อต้านการค้าระหว่างประเทศ หรือในอีกมิติหนึ่งคือ

การประท้วงต่อต้านค่านิยมสากลนั้น ไม่ใช่แค่ประกายไฟแห่งความเกลียดชังและอวิชชาที่ลุกวูบขึ้นเพียงสั้นๆ หรือแค่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วผ่านไป การต่อต้านผู้อพยพที่ทวีปริมาณขึ้นในสังคมโลกตะวันตกไม่ใช่โฆษณาชวนเชื่อของพวกชาตินิยมสุดโต่งหรือลัทธิคลั่งชาติเสมอไป แม้โลกาภิวัตน์จะทำให้มนุษยชาติมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น แต่มันก็ทำลายชุมชนท้องถิ่นจนยับเยินและปลี่ยนระดมระบบนิเวศของโลก ซึ่งเป็นการหว่านเมล็ดพันธุ์แห่งการจลาจล การปฏิวัติจึงปะทุขึ้นในตอนปลายยุคสมัยแห่งความรับผิดชอบ

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 จบลง โลกเข้าสู่ยุคสมัยแห่งความมั่นคงเมื่อเทียบกับยุคอื่นๆ แต่ละประเทศดำเนินชีวิตอย่างสุขุมรอบคอบและตระหนักในหน้าที่ตน นี่คือ “ยุคสมัยแห่งความรับผิดชอบ” ซึ่งได้รับการหล่อหลอมอย่างลึกซึ้งจากประสบการณ์ส่วนตัวอันน่าสยดสยองทั้งของผู้เลือกตั้งและผู้ที่ถูกเลือก เบื้องหน้าของพวกเขาคือโลกที่เคยถูกเผาจนมอดไหม้และถูกทำลายจนเสื่อมทราม คือดาวเคราะห์ที่กำลังอยู่ในสภาวะช็อก พวกเขาเห็นแล้วถึงผลอันน่าสะพรึงที่เกิดจากการเหยียดเชื้อชาติ ความโกรธแค้นของความรักชาติแบบสุดโต่ง การตกต่ำของเศรษฐกิจ สงครามการค้า และการเสพติดความสุดโต่งทางอุดมคติ พวกเขาจึงปฏิเสธสิ่งเหล่านั้นทั้งปวง ในช่วงเวลาสั้นๆ หลังจากสงครามสิ้นสุดลง อารยธรรมทั้งหลายจมจุ่มไปด้วยการมองโลกในแง่ดี ราวกับสายฝนที่ตกลงมาในความแห้งแล้ง ประธานาธิบดีแฟรงกลิน โรสเวลต์ กล่าวถึงความรู้สึกเช่นนี้ตั้งแต่ปี 1943 หรือสองปีก่อนสงครามจะสงบ “เรามีศรัทธาว่าชนรุ่นใหม่นี้อินอนาคตจะรู้ว่า ณ ที่นี้ ตรงกลางศตวรรษที่ยี่สิบ ได้บังเกิดช่วงเวลาที่คุณคนจิตใจดีงาม ค้นพบหนทางที่จะผนึกกำลังกันสร้างและต่อสู้ เพื่อทำลายอำนาจแห่งอวิชชาและการไม่ยอมรับผิดชอบต่อความเห็นต่าง การเป็นทาส และสงคราม”¹

เป้าหมายอันเรียบง่ายที่เขากล่าวถึงนั้น เราได้บรรลุแล้ว ทั้งคนอเมริกัน คนจีน คนอังกฤษ และคนฝรั่งเศส ต่างเห็นพ้องกันว่า มันเป็นสงครามที่ถูกต้องชอบธรรม และตระหนักถึงความสำคัญของ

ประสบการณ์สยองที่พวกเขาได้เห็นเป็นพยานในสงครามโลก ทว่าสิ่งที่พวกเขาเห็นพ้องกันก็มีเพียงเท่านั้น โรสเวลต์กล่าวถึงคนรุ่นใหม่ในอนาคต แต่มั่นใจคนรุ่นเขาที่ได้พบเห็นเหตุการณ์ที่ฮิโรชิมา กับนางาซากิ และต่อมาไม่นานก็ต้องหวาดหวั่นกับการทดลองระเบิดนิวเคลียร์ครั้งแรกของสหภาพโซเวียตในปี 1949 โลกใหม่ถือกำเนิดขึ้นแล้ว แต่เป็นโลกที่ต้องเผชิญกับความเป็นไปได้ที่ตัวมันเองจะสูญพันธุ์

ความกลัวใหญ่หลวงที่สุดของโลกที่กำลังตัวสั่นเทาในตอนนั้นคือ กลัวว่าสงครามโลกจะเกิดขึ้นอีกครั้ง สมรภูมิจะเริ่มต้นจากความเป็นปรปักษ์แสนอันตรายในสงครามเย็น ไม่นานนักการมองโลกในแง่ดีก็ถูกการมองโลกในแง่ร้ายฝังลึกเข้าบดบัง ช่วงที่สงครามโลกครั้งที่ 2 เพิ่งจบลง คนอเมริกันคิดว่าสหภาพโซเวียตจะให้ความร่วมมือเพื่อสร้างสันติภาพในโลก แต่แค่หนึ่งปีหลังจากนั้นก็เหลือคนอเมริกันไม่กี่คนคิดว่าจะสามารถไว้ใจสหภาพโซเวียตได้ ร้อยละ 65 คิดว่าความโกลาหลจะเกิดขึ้นทั่วโลกภายในเวลาไม่ถึงหนึ่งส่วนของศตวรรษ ในขณะที่เดียวกัน แบบสำรวจหนึ่งพบว่า ชาวอเมริกันหกคนจากทุกสิบคนต้องการสหประชาชาติที่เข้มแข็งกว่านี้ หรือไม่กี่ต้องการรัฐบาลเดี่ยวที่ปกครองทั้งโลก²

ความวิตกกังวลและความกลัวบางครั้งก็เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะสำหรับพวกผู้นำประเทศ ประโยชน์อย่างหนึ่งคือ มันสามารถบังคับให้เกิดความระวังระไว และความระวังระไวก็นำมาซึ่งความรับผิดชอบ

ยุคสมัยแห่งความรับผิดชอบถูกนิยามขึ้นในปี 1947 โดยวิลเลียม เอ. ลีดเกต บรรณาธิการของบริษัทสำรวจความคิดเห็นแกลล์อัพโพล บทวิเคราะห์ขนาดยาวของเขาบอกว่า “แนวคิดสุดโต่งประเภท *เราไปหย่อนระเบิดนิวเคลียร์สองสามลูกใส่กรุงมอสโกกันเถอะ* ไม่ได้ดึงดูดใจประชาชนของเราอีกแล้ว...อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงที่ว่าสถานการณ์กำลังมืดมัวเหลือเกินก็อาจเป็นสัญญาณที่ดี เพราะแทนที่จะคิดเข้าข้างตัวเองตามอุดมคติแบบที่หลายคนทำหลังปี 1918 ทุกวันนี้ประเทศชาติเราเริ่มตระหนกอย่างมีสติแล้วว่า เราจำเป็นต้องลงมือลงแรงเพื่อที่จะรักษาสันติภาพเอาไว้”³

การโหยหาอดีตเป็นสิ่งหลอกลวงพอกๆ กับเป็นอันตราย สงครามเย็นไม่ได้ให้ความรู้สึกเหมือนกับยุคแห่งความรับผิดชอบ โลกตะวันตกค่อยๆ ปลดปล่อยอาณานิคมประเทศกำลังพัฒนาอย่างไม่เต็มใจ และบ่อยครั้งก็โดยใช้ความรุนแรง โลกได้ยินเสียงกลองศึกลั่นดังอยู่ในวิกฤตชิปนาซุคิควา ในความตึงเครียดที่กรุงเบอร์ลิน และในความขัดแย้งภายในประเทศเกาหลีและเวียดนาม สองประเทศซุ่มหาอำนาจรบกันด้วยสงครามตัวแทนจำนวนมาก ชีวิตของผู้คนในประเทศที่เรียกว่าโลกที่สามถูกนำมาสังเวยเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดสงครามนิวเคลียร์ระหว่างตะวันตกกับตะวันออก

แต่มันก็เป็นโลกที่ยังรู้ผิดรู้ชอบ และการมองเช่นนั้น แม้จะเป็นการมองย้อนกลับก็ยังถือว่าเป็นประโยชน์ เพราะปัจจุบันมันยากยิ่งที่เราจะแยกแยะว่าอะไรคือสิ่งที่ดี และยากยิ่งกว่าในการติดตามวิถีความชั่วร้ายที่เคลื่อนตัวเร็ววี หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้นำทั้งหลายของโลกใช้ชีวิตด้วยความกังวลอยู่เป็นนิจว่าอาจเกิดความขัดแย้งครั้งใหม่ที่เป็นหายนะอย่างแท้จริง ส่วนใหญ่ก็เพราะความวิตกกังวลนี้เองที่ยับยั้งพวกเขาไม่ให้บริหารประเทศในแนวทางโลดโผนทางการทหาร และที่สำคัญยิ่งกว่าคือความคิดเห็นของสาธารณชนก็จำกัดพวกเขาด้วย ทั้งในโฆษณาชวนเชื่อของสภาวะไซเบียดและในคำแถลงการณ์ของนายพลชาวอเมริกัน สันติภาพคือสิ่งที่มีค่าสูงสุด หรืออย่างน้อยพวกผู้นำก็ต้องการให้สาธารณชนเชื่อว่าสันติภาพคือสิ่งที่พวกเขาปรารถนา แม้แต่นายพลดักลาส แมคอาร์เธอร์จอมอาละวาด ก็ยังชอบพูดถึงสันติภาพบ่อยๆ “ทหารทั้งหลายต่างภาวนาขอสันติภาพเหนือสิ่งอื่นใด” เขากล่าว แล้วก็เน้นถึงความจำเป็นที่จะ “ถนอมรักษาสิ่งที่เราชนะมาจากสงครามให้ดำรงอยู่ในสันติภาพ” เขาถึงกับพูดว่าควรเสียดสละเกียรติยศเพื่อเห็นแก่สันติภาพ⁴

เพราะมันคดตีทั้งหลายใช้ใหม่ ที่ทำให้พวกผู้นำยับยั้งชั่งใจ หรือจำกัดตัวเองไว้ด้วยพันธะแห่งความรับผิดชอบ จริงๆ แล้วไม่ใช่หรอก มันคือพลังบางอย่างที่ลึกซึ้งกว่านั้นมาก มันคือความทรงจำอันน่าสะพรึงกลัวของสงครามที่ทุกคนมีส่วนร่วม รวมถึงบทเรียนด้านศีลธรรมที่พวกเขาได้เรียนรู้จากสงครามครั้งนั้น “สงครามทั้งหลายเริ่มต้นด้วยความโง่เง่า”

ประธานาธิบดีจอห์น เอฟ. เคนเนดี กล่าวในช่วงที่เกิดวิกฤตกรุงเบอร์ลิน ในปี 1961⁵ และในช่วงที่เกิดวิกฤตขีปนาวุธคิวบา ผู้นำกองทัพเสนอแผนการกับเคนเนดีว่าให้เริ่มต้นโจมตีครั้งแรกด้วยอาวุธนิวเคลียร์ แบบที่จะทำลายประเทศในกลุ่มสหภาพโซเวียตทั้งหมดได้เลย (แผนนั้นรวมถึงการทิ้งระเบิดนิวเคลียร์และระเบิดไฮโดรเจน 150 ลูกเพื่อถล่มกรุงมอสโกเพียงแห่งเดียว) เคนเนดีเดินออกจากห้องด้วยความรู้สึกสยดสยอง “แล้วเราเรียกตัวเองว่ามนุษยชาติเนี่ยนะ” เขาเปรยอย่างขมขื่นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ ดิน รัสค์ ระหว่างเดินไปห้องทำงานตัวเอง

ผู้นำของโลกสมัยนั้น อย่างนิกิต้า ครุสเชฟ และเคนเนดี รวมถึง ยอชิบิ บรอกชิ ตีโต ของยูโกสลาเวีย คอนราต อาเดนาัวร์ ของเยอรมัน ตะวันตก เดวิด เบนกูเรียน ของอิสราเอล เคลเมนต์ แอตต์ลี ของอังกฤษ ลีโอนิด เบรชเนฟ ของสหภาพโซเวียต และฟรังซัวส์ มิทเตอรัรองด์ ของฝรั่งเศส ล้วนเคยใช้ชีวิตผ่านสงครามใหญ่ที่สร้างความเสียหายเหลือคณา หรือแม้แต่ผ่านสงครามโลกทั้งสองครั้งมาแล้ว พวกเขาจึงไม่ใช่คนรักสงบแบบไม่ประสีประสา พวกเขามีเป้าหมายที่ปฏิบัติได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับผลประโยชน์ของประเทศชาติ ซึ่งก็คือ การสร้างความมั่นคง สร้างสถาบันระหว่างประเทศ และการหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดสงครามใหญ่ขึ้นอีก

ในโลกตะวันตก ความรับผิดชอบยังอยู่ในรูปของการเสื่อมสลายของกองกำลังหัวรุนแรงของทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวา และประชาธิปไตยได้รับการสนับสนุนมากขึ้น นักวิทยาศาสตร์การเมือง โรแบร์โต เอส. โฟอา และยัสคา เมานด์ แสดงให้เห็นว่ามากกว่าร้อยละ 70 ของชาวอเมริกันที่เกิดในทศวรรษ 1930 รู้สึกว่าการใช้ชีวิตในระบอบประชาธิปไตยคือสิ่งที่ “จำเป็นอย่างยิ่ง” เกือบจะเท่ากันคือร้อยละ 65 ของคนอังกฤษที่เกิดในยุคนั้น ส่วนคนในยุค 40 และ 50 รู้สึกว่าประชาธิปไตยคือค่านิยมอันขาดมิได้เช่นกัน⁶ ผู้คนที่ร่วมกันสร้างโลกตะวันตกมีประสบการณ์เลวร้ายหนึ่งเดียวร่วมกัน คืออำนาจทำลายล้างของสงคราม พ่อแม่และปู่ย่าตายายของคนรุ่นปัจจุบันจึงมีลักษณะพื้นฐานทางสังคมร่วมกันไม่ว่าจะอยู่ประเทศใด พวกเขาใช้ชีวิตอย่างขยันขันแข็งและเคร่งครัดครัดธา

คำนึงถึงศีลธรรม และมุ่งทำปัจจุบันให้ดีขึ้น แทนที่จะเพ้อพกถึงอนาคต พวกเขาเรียกร้องการเมืองกระแสหลักที่มีความรับผิดชอบไม่มากนักน้อย และพวกเขาก็ได้รับเช่นนั้น

ยุคสมัยแห่งความรับผิดชอบนำเราไปสู่ความมั่นคงและสันติภาพอย่างช้าๆ มหาอำนาจทั้งสองยังคงรักษาสัมพันธ์แบบแข่งขันและเป็นปรปักษ์ แต่วางอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและความรับผิดชอบ พวกเขาหน่ายแหยงประชานิยมและมุ่งเน้นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเอาชนะสงครามเย็น และใช้มันเป็นหนทางพัฒนาปัจจัยทางวัตถุแก่สังคม มหาอำนาจทั้งสองมีเขตอิทธิพลของตนแยกขาดจากกัน ต่างก็เชิดชูความร่วมมือระดับนานาชาติภายในกลุ่มประเทศตนเองให้เป็นอุดมคติ

ความจริงคือ หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 แม้มีความขัดแย้งที่ปะทุขึ้นชั่วคราวบ้างหลังการล่มสลายของคอมมิวนิสต์ แต่จำนวนสงครามระหว่างรัฐลดลง⁷ ครั้งสุดท้ายที่มีกองทหารหุ้มเกราะเต็มยศออกมาสู้รบกันคือสงครามอ่าวเปอร์เซียครั้งที่ 2 ในปี 2003 จำนวนผู้เสียชีวิตจากความขัดแย้งทั่วโลกถึงลดลงด้วย เช่นเดียวกับจำนวนของคนที่ต้องใช้ชีวิตด้วยเงินต่ำกว่าสองดอลลาร์ต่อวันก็ลดลง อัตราการเสียชีวิตของเด็กก็ลดลงเช่นกัน ในปี 1950 ประชากรโลกน้อยกว่าครึ่งสามารถอ่านออกเขียนได้ ทุกวันนี้ตัวเลขกลายเป็นร้อยละ 86⁸ ระหว่างปี 2003 ถึง 2013 รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชาชนเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัว⁹ สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ สังคมที่มีพลเป็นและผู้นำยุคหลังสงครามซึ่งยังผวาสงคราม ได้เพาะปลูกต้นไม้แห่งความมั่นคงเอาไว้ และนี่คือผลของมัน

มีสองอย่างที่เรากำลังระลึกไว้เกี่ยวกับยุคแห่งความรับผิดชอบอย่างแรกคือมันเกิดขึ้นเป็นกรณีพิเศษในยุคสมัยใหม่ที่ปั่นป่วนและแตกร้างด้วยความขัดแย้ง ความรุนแรงของสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้กลุ่มผู้นิยมความสุดโต่งและนักประชานิยมถึงกับไต่กินไปเลย เกิดความเงิบงันขึ้นชั่วระยะเวลาหนึ่งในประวัติศาสตร์ แต่คุณผู้อ่านที่กำลังอ่านเล่มนี้อยู่ส่วนใหญ่อีกเกิดในช่วงนั้น ความทรงจำเกี่ยวกับสงครามเริ่มจางหายไปแล้ว คนอังกฤษและคนอเมริกันที่เกิดในยุค 80 ไม่เหมือนคนรุ่นที่เกิดในยุค 30 มีเพียง

ร้อยละ 30 ของพวกเขาเท่านั้นที่คิดว่าประชาธิปไตยคือสิ่งจำเป็น¹⁰ ปู่ย่าตายายของพวกเขาอาจเคยเสียสละชีวิตบนชายหาดนอร์มันดีเพื่อปกป้องประชาธิปไตย แต่พวกเขากลับคิดว่าถ้อยคำนี้ไร้ความหมายเสียแล้ว

อย่างที่สองที่คุณควรรู้เกี่ยวกับยุคแห่งความรับผิดชอบ ซึ่งคุณน่าจะสัมผัสได้ด้วยตัวเอง นั่นคือมันจบไปแล้ว

ยุคสมัยแห่งความรับผิดชอบจบลงตอนที่ตึกเวิลด์เทรดเซ็นเตอร์ถล่มลงมา เรากำลังอยู่ในช่วงคว้นหลงอันยาวนานหลังเหตุการณ์ 9/11 การโจมตีของกลุ่มอัลกออิดะห์บนแผ่นดินอเมริกาถือเป็นการทำสงครามที่กลุ่มรากฐานนิยม (fundamentalist) กระทำต่อวิสัยทัศน์ของกลุ่มสากลนิยม (universalist) ซึ่งมีสหรัฐอเมริกาเป็นตัวแทน ผู้ก่อการร้ายพยายามก่อสงครามระดับโลกระหว่างศาสนาคริสต์กับศาสนาอิสลาม และในกระบวนการนี้พวกเขาได้ปลดปล่อยเหล่าปีศาจที่เคยถูกคุมขัง ปีศาจหลายตนไม่เกี่ยวข้องกับอะไรกับทั้งสองศาสนานี้ด้วยซ้ำ มันเป็นจุดเริ่มต้นของศึกกำหนดชะตากรรมโลกสงครามที่ไม่ใช่ระหว่างศาสนา แต่ระหว่างแนวคิด ฝ่ายหนึ่งคือผู้คนที่เชื่อว่าโลกกำลังเคลื่อนอย่างช้า ๆ ไปสู่บูรณาการระหว่างการเมืองกับวัฒนธรรม แต่อีกฝ่ายหนึ่งคือผู้ที่เชื่อว่าอนาคตเช่นนั้นคือฝันร้าย และพร้อมจะต่อสู้เพื่อให้แน่ใจว่ามันจะต้องไม่เกิดขึ้น ส่วนผู้ที่อยู่ตรงกลางก็คือชนชั้นกลางของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกตะวันตก ที่กำลังเอนไปเอนมาอย่างลึกลับใจระหว่างแนวคิดรัฐชาติกับโลกาภิวัตน์ ระหว่างอัตลักษณ์ท้องถิ่นอันจำเพาะเจาะจงกับค่านิยมอันเป็นสากล

โลกาภิวัตน์ที่เรามีในปัจจุบันนั้นไม่ยั่งยืน ความสงบของช่วงเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กำลังถูกคุกคาม และสัญญาณของความไม่มั่นคงเพิ่มพูนคุณทวี ที่ร้ายแรงที่สุดก็คือวิกฤตภูมิอากาศโลก ความมั่งคั่งของยุคอุตสาหกรรมมีราคาต้องจ่ายเป็นการทำร้ายธรรมชาติของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต

หนังสือเล่มนี้คือการท่องเที่ยวตามสนามเพลาะแห่งการปฏิวัติ ทั้งที่มีเค้าโครงที่เรามองเห็นได้และที่เป็นเพียงชอกหลืบอันมืดมิด ในทางเหนือ

ของศรีลังกา ผมเห็นช่างผู้สุดท้ายที่ถูกขับไล่ให้เข้าไปอยู่ในป่าผืนสุดท้ายที่กำลังค่อยๆ ถูกทำลายโดยชาวไร่พื้นเมือง ซึ่งพวกเขาเองก็กำลังรับมือกับผลกระทบจากการค้าระหว่างประเทศ พวกผู้ลี้ภัยวัยรุ่นชาวซีเรียพูดคุยแบ่งปันถึงอนาคตกับผม ขณะที่เราก้าวออกไปตามทางรถไฟในการเดินทางอพยพจากกรีซไปเยอรมนี ในประเทศญี่ปุ่นซึ่งกำลังเผชิญปัญหาวิกฤตประชากร หญิงชราคนหนึ่งบอกกับผมว่าเธอคิดถึงเสียงเด็ก ๆ เล่นกัน ผมเห็นการจลาจลที่ประเทศกรีซ พวกเขากำลังประท้วงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ผมเคยอยู่ที่ลอนดอนช่วงวิกฤตเศรษฐกิจปี 2008 ซึ่งเป็นวิกฤตที่หนักที่สุดนับตั้งแต่ภาวะเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในทศวรรษ 1930 และผมก็เคยพูดคุยกับกลุ่มคนเหยียดเชื้อชาติและกลุ่มนักศึกษาตินิยมผู้มีแววตาเปี่ยมความหวังถึงอนาคตในแบบของเขา

เรื่องราวนี้สะท้อนบทสนทนาและข้อสังเกตเกี่ยวกับผู้คนหลายกลุ่มก่อนที่ต่างกำลังรับมือกับปัญหาในท้องถิ่นของตน ในสถานที่หนึ่งและเวลาใดเวลาหนึ่ง ทว่ามีประเด็นที่ยิ่งใหญ่กว่าซ่อนอยู่ในนั้น เรื่องราวนี้จะทำให้เรารับรู้ถึงการปรากฏขึ้นของจิตสำนึกระดับโลก ซึ่งข้ามผ่านพันพรมแดนทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม และได้เห็นวิถีที่โลกาภิวัตน์เปลี่ยนแปลงระดับความไวทางจริยธรรม (moral sensibility) ของผู้คน

เราอาศัยอยู่ในช่วงเวลาที่ยุคแห่งความสงบหลังสงครามผลักดันให้เกิดคลื่นผู้ลี้ภัยจำนวนมหาศาลที่หนีจากภัยพิบัติที่บ้านตน มาแสวงหาที่ปลอดภัยในโลกตะวันตก ที่ซึ่งวิกฤตเศรษฐกิจครั้งใหญ่ได้ผ่านพ้นไปแล้ว แต่ยังคงทิ้งรอยร้าวไว้ในกลุ่มชนชั้นกลางและคุกคามโลกาภิวัตน์ และสถาบันที่เกี่ยวข้อง ที่ซึ่งความร่วมมือระหว่างประชากรโลก สถาบันและรัฐกำลังเสื่อมลง ในเวลาพอดีกับที่โลกจำเป็นต้องร่วมกันจัดการวิกฤตใหญ่หลวงที่สุดเท่าที่เคยเกิด นั่นคือเรื่องภูมิอากาศ แนวคิดรากฐานนิยมกำลังเฟื่องฟูในยุคสมัยที่ความยากจนลดลงและการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว บริการด้านสุขภาพได้รับการปรับปรุงพัฒนาอยู่เสมอ รายได้โดยรวมก็เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ขณะเดียวกันผู้คนกลับมีลูกน้อยลงเรื่อยๆ ซึ่งสะท้อนนัยอ่อนที่เกื้อหนุนตามมา ชุมชนนานาชาติที่ก่อตั้งขึ้นบนวิสัยทัศน์เสรีนิยม

และได้รับการเห็นพ้องจากคนส่วนใหญ่ กำลังหันเข้าหาแนวคิดสุดโต่งมากขึ้น ความตึงเครียดเหล่านี้เป็นต้นกำเนิดสงครามอันศักดิ์สิทธิ์ที่ต่อต้านความก้าวหน้า คำว่าความก้าวหน้าในแง่คุณค่าของยุคเรืองปัญญา (enlightenment values) ขึ้นอยู่กับความวางใจในข้อเท็จจริงและเหตุผล และการยอมรับว่าวิทยาศาสตร์มีความจำเป็นในการทำให้สภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ดีขึ้น รวมถึงสังคมแบบเปิด ซึ่งธรรมเนียมประเพณีไม่มีสิทธิ์ขาดที่จะยับยั้งการคิดเชิงวิพากษ์ หน่วยงานแห่งการปฏิวัติต่อต้านโลกาภิวัตน์กำลังถูกใช้โดยผู้ต่อต้านความก้าวหน้าทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ ความไฝ่ฝันของพวกเขาไม่ใช่การจัดการความทุกข์ยากเดือดร้อน อันมีรากฐานมาจากระบบของโลกที่ไม่ยั่งยืน แต่คือการใช้มันเป็นเหยื่อล่อ กองทัพของคนกลุ่มนี้ประกอบไปด้วยนักการเมืองประชานิยมเหยียดเชื้อชาติ กลุ่มคนลวงโลกที่ต่อต้านวิทยาศาสตร์ กลุ่มผู้นิยมอนาธิปไตยแบบบากูนิน* นักรากฐานนิยม ชุมชนเสมือนในเครือข่ายสังคมออนไลน์ ผู้เชื่อมั่นในเผด็จการ กลุ่มลัดไดที่ใหม่ (neo-Luddite)** และกลุ่มผู้อุทิศตัวให้กับทฤษฎีสมคบคิด

การปฏิวัติและการเมืองที่เปราะบางเพราะการปฏิวัตินี้ อาจนำไปสู่ระบบการปกครองระหว่างประเทศที่ยุติธรรมและแข็งแกร่งขึ้นได้ โดยระบบที่จะสร้างสมดุลระหว่างท้องถิ่นกับโลกได้นั้นจำเป็นต้องมีความเสมอภาคทางโอกาส และเอื้ออำนวยให้เกิดความร่วมมือเพื่อรักษาลิ่งแวดล้อม ซึ่งสำคัญยิ่งต่อความอยู่รอดของเรา แต่การมองความเป็นไปได้ในแง่ดีเช่นนี้ ไม่มีความแน่นอนในตัวเอง หากจะมียุทธวิธีที่เราได้เรียนรู้จากระยะเวลาสี่สิบปีที่ผ่านมา บทเรียนนั้นก็คือ ไม่มีสิ่งใดถูกกำหนดไว้แล้ว

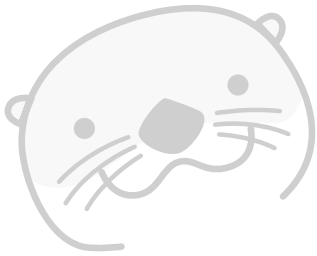
* ผู้สนับสนุนแนวคิดของมิคาอิล บากูนิน (Mikhail Bakunin) นักปฏิวัติชาวรัสเซีย ในศตวรรษที่ 19 หนึ่งในผู้มีอิทธิพลต่อแนวคิดอนาธิปไตย หรือปรัชญาการเมืองที่ถือวาระฐู เป็นสิ่งไม่พึงปรารถนา ไม่จำเป็น และให้โทษ

** ปี 1920 ลัดไดท์ (Luddites) คือชื่อเรียกกลุ่มคนงานชาวอังกฤษที่ประท้วงการใช้เทคโนโลยีด้วยการทำลายเครื่องจักรในอุตสาหกรรมสิ่งทอ เพราะเชื่อว่าเครื่องจักรคือต้นเหตุที่ทำให้งานลดน้อยลง ว่ากันว่ามีที่มาจากชื่อของเน็ด ลัดด์ ช่างทอผู้นำการประท้วงต่อมากลายเป็นคำที่ใช้เรียกกลุ่มผู้ต่อต้านเทคโนโลยีโดยทั่วไป

ล่วงหน้า และความก้าวหน้าก็ย้อนกลับหลังได้เสมอ

ผลจากความก้าวหน้าอาจดูช่างแข็งแกร่ง แต่แท้จริงแล้วมันเปราะบาง
นัก ทั้งหมดขึ้นอยู่กับความพร้อมของชุมชนที่จะต่อสู้เพื่อมัน และความ
มุ่งมั่นของผู้นำที่จะไม่ทำเรื่องโง่เขลา ผู้คนทั่วโลกกำลังใช้ชีวิตอยู่ในช่วงเวลา
อันสำคัญลึกซึ้งต่อการเปลี่ยนแปลงระดับรากฐาน

หนังสือเล่มนี้คือความพยายามที่จะรับฟังพวกเขา

ทดลองอ่าน

บทที่ 1 | โจมตีหนังสือพิมพ์

ครั้งหนึ่งผมเคยมีส่วนเกี่ยวข้องในเหตุการณ์โจมตีหนังสือพิมพ์ปากีสถานโดยกลุ่มชายติดอาวุธมากกว่า 24 คน ผมไม่ได้คาดคิดและแน่นอนว่าผมไม่ต้องการให้เกิดขึ้น ผมไม่รู้จักรู้ทั้งผู้โจมตีและเหยื่อที่จริงผมไม่เคยไปเยือนสำนักงานหนังสือพิมพ์นั้นเลย ปากีสถานกับอิสราเอล - ประเทศที่ผมอยู่ ไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางการทูตกัน แต่ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ การกระทำของบุคคลหนึ่งในประเทศหนึ่งสามารถส่งผลกระทบแรงหรือบางครั้งก็เลวร้ายต่อผู้คนที่อยู่ห่างไกล และบางครั้งมันก็เป็นलगร้ายเกินจะคาดหมาย

ผมพบกับอัมมารา เดอร์รานี ตอนนั้นเธอเป็นบรรณาธิการอาวุโสของบริษัทแจมมีเดียกรุ๊ปที่ปากีสถาน และเป็นนักเขียนให้กับ *นิวส์อินเตอร์เนชันแนล* หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษที่ใหญ่ที่สุดของปากีสถาน ในปี 2004 เราเป็นสมาชิกของกลุ่มนักข่าวที่เดินทางมาสหรัฐอเมริกาเพื่อเข้าร่วมโปรแกรมมืออาชีพระยะยาวที่ออกเงินสนับสนุนโดยกระทรวงการต่างประเทศ และโดยคำเชิญของสถานีวิทยุสาธารณะที่มีชื่อเสียงที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศคือ WBUR แห่งบอสตัน ไอเดียของกลุ่มผู้จัดงานที่พวกเขาคิดว่ามันสุดเจ๋งคือการนำชนชาติที่เป็นปฏิปักษ์ยาวนานมาเจอกัน ได้แก่ ชาวอิสราเอลกับชาวปาเลสไตน์ และชาวอินเดียกับชาวปากีสถาน โปรแกรมนี้มุ่งเน้นบทบาทของสื่อในความขัดแย้ง ซึ่งเป็นวิธีอันสุภาพที่จะบอกว่าการที่ชนชาตินั้นแต่ละเป็น ผู้เติมเชื้อไฟให้กับความขัดแย้ง จุดประกายความรุนแรงให้ความคิดเห็น

สาธารณชน และคงจะดีกว่าถ้าเราเลิกซะ รัฐบาลของประธานาธิบดีบุชสนใจโครงการประเภทนี้ เพราะท่ามกลางศึกสงครามกับผู้ก่อการร้ายและการเข้ายึดครองอิรัก บุชก็ต้องการมรดกภูมิปัญญาที่แสดงให้เห็นว่าตนมุ่งมั่นแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศด้วยสันติวิธีเช่นกัน ผู้จัดงานอาจเชื่อว่าชาวอิสราเอลกับชาวปาเลสไตน์จะพูดคุยภาษาเดียวกันได้ ขณะพวกเขาอยู่ห่างไกลจากบ้านหลายพันไมล์และอยู่ท่ามกลางความขัดแย้งที่คู่ขนานกันในอนุทวีปอินเดีย มันเป็นความหวังที่ช่างไร้สาระ เมื่อมีชาวต่างชาติอยู่ร่วมกันในห้องนั้น ทั้งสองฝ่ายต่างก็ตั้งค้ายมั่นคงอยู่ในจุดยืนตามธรรมเนียมประเพณีของตน ชาวปากีสถานกับชาวอินเดียก็เช่นกัน แต่ถึงกระนั้นก็ยังมิมีมิตรภาพข้ามวัฒนธรรมซึ่งเป็นข้อยกเว้นเกิดขึ้นบ้าง หนึ่งในข้อยกเว้นนั้นคือ ทุกคนล้วนเข้ากับอัมมาราได้ดี เธอเป็นชาวออกซฟอร์ดผู้เปี่ยมสาระพูดภาษาอังกฤษอย่างมีวาทศิลป์ด้วยสำเนียงไพเราะไร้ที่ติ บรรดาชาวตะวันออกกลาง ไม่ว่าจะป็นอิสราเอลหรือปาเลสไตน์ ต่างก็อิจฉาเธอ

หนังสือเดินทางของเธอ เช่นเดียวกับหนังสือเดินทางเล่มอื่นๆ ที่ออกโดยประเทศของเธอ ระบุว่าสามารถใช้เดินทางเข้าออกได้ทุกประเทศ ยกเว้นอิสราเอล ธรรมเนียมแห่งความเป็นปรีภักษ์อันเย็นชาก่อตัวขึ้นยาวนานมาแล้วระหว่างรัฐชาติของยิวและสาธารณรัฐอิสลามปากีสถานสามารถย้อนกลับไปได้ถึงต้นกำเนิดของทั้งสองชาติซึ่งอยู่ภายในปีเดียวกันและเป็นเวลาเดียวกับตอนที่อังกฤษปลดปล่อยประเทศในอาณานิคมของตน ที่จริงแล้วด้วยเหตุผลนี้เอง เดอร์รานีกับผมจึงยังคงติดต่อกันทางอีเมลหลังจากงานสัมมนาที่อเมริกาครั้งนั้น ในปี 2005 เธอเริ่มเขียนบทความเจาะลึกความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการระหว่างทั้งสองประเทศและความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาความสัมพันธ์นั้นขึ้นมาให้อยู่ในระดับการทูตเต็มรูปแบบ เธอเขียนอีเมลบอกผมว่าเธอจะดีใจมากถ้าได้สัมภาษณ์นายกรัฐมนตรีเอเรียล ชารอน สำหรับผลงานชิ้นนี้ ผมเดาว่าคงไม่่ง่ายที่จะทำให้เขายอมให้สัมภาษณ์ แต่ผมเสนอว่า ถ้าเธอต้องการ ผมสามารถจัดให้เธอสัมภาษณ์ท่านรองนายกรัฐมนตรีชิมอน เปเรส ซึ่งผมรู้จักดี เดอร์รานีคว้าโอกาสทันที

เปเรสเป็นอดีตนายกรัฐมนตรีและได้รับรางวัลโนเบล เขาถือเป็นบุคคลสำคัญระดับนานาชาติไม่น้อยไปกว่าซารอน ที่จริงเขาเป็นที่รู้จักมากกว่าด้วย แต่มีปัญหาอยู่อย่างหนึ่ง เธอบอกผมว่าเนื่องจากความเป็นปรปักษ์ของทั้งสองประเทศ เธอจึงไม่อาจโทรศัพท์จากเมืองการาจิมายังเยรูซาเลมได้ ในปี 2005 ยังไม่มี Skype หรือระบบบริการอื่นๆ ผมจึงเสนอให้เธอส่งคำถามมาทางอีเมล ผมจะจัดให้มีการสัมภาษณ์โดยคุยกับโฆษกฝ่ายสื่อมวลชนของเปเรส ผมจะถามเขาด้วยคำถามที่เธอส่งมา ใช้เทปบันทึกคำตอบของเขา ถอดเสียงออกมาเป็นตัวอักษรแล้วส่งให้เธอ

สำนักงานของเปเรสยินดีมากที่สุดที่เขาจะให้สัมภาษณ์กับหนังสือพิมพ์แนวหน้าของปากีสถาน ส่วนเปเรสเองก็มีความสุขเสมอที่จะเผยแพร่มุมมองโลกในแง่ดีอย่างไม่ย่อท้อของเขา ดังนั้นวันหนึ่งกลางเดือนมกราคมปี 2005 ผมก็ได้นั่งตรงข้ามเปเรสที่ร้านอาหารเนสเซต และแทนที่จะชวนเขาคุยเรื่องโอกาสที่เขาจะกลับมารับตำแหน่งผู้นำของพรรคแรงงาน ซึ่งเป็นประเด็นปกติที่ผมมักคุยกับเขาตามจังหวะทางการเมืองของผม ครั้งนั้นผมสัมภาษณ์เขาให้กับหนังสือพิมพ์ปากีสถาน และเพิ่มคำถามของผมลงไปบางส่วนด้วย จากนั้นก็พิมพ์คำตอบของเขาแล้วส่งไปให้อัมมารา เดอร์รานี ผู้ฟังพอใจอย่างยิ่งและได้นำไปเขียนลงในหนังสือพิมพ์ นิวส์อินเตอร์เนชั่นแนล

อีก 14 ปีต่อมา ทั้งสองประเทศยังคงไม่มีความสัมพันธ์ฉันมิตรใดๆอย่างเป็นทางการ แต่ครั้งนี้อัมมารา เดอร์รานี กับผม สามารถวิดีโอคอลกันระหว่างการาจิมกับเทลอาวีฟได้แล้ว เราย้อนระลึกถึงการสัมภาษณ์ครั้งนั้นและผลที่เกิดขึ้นตามมา อัมมาราบอกกับผมว่า ตอนนั้นเธอยังไม่ได้แสดงความรู้สึกของตนเองออกมาอย่างเปิดเผยนัก

“ฉันกลัว” เธอบอกผม “นี่เป็นครั้งแรกที่ผู้บริหารระดับสูงของอิสราเอลสื่อสารกับสื่อปากีสถาน มันไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ฉันเลยกลัวแบบสุดๆ และคาดหวังว่าจะเกิดผลด้านลบตามมาแน่ๆ แบบใหญ่โตด้วย แต่สิ่งที่ให้ความมั่นใจกับฉันจริงๆ คือการสนับสนุนจากทีมบรรณาธิการของฉัน พวกเขาตอบรับทันที ลงมือทำกันเถอะ” แล้วพวกเขา ก็ทำเช่นนั้น

จริง ๆ บทสัมภาษณ์ปรากฏบนหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ ตามหลังบทความของเดอรัรานี ความยาวสี่หน้ากระดาษเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ โดยมีการยกคำกล่าวของเจ้าหน้าที่อิสราเอล สหรัฐอเมริกา และ ปากีสถาน

บทความชิ้นนั้นพาดหัวว่า “ถ้าปากีสถานกับอินเดียทำได้ อิสราเอลกับปากีสถานก็ทำได้ เปเรสกล่าว” โดยมีหัวข้อย่อยว่า “ถ้าสันติภาพไม่ใช่เรื่องน่าอาย ถ้าปากีสถานต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสันติภาพ ME สิ่งนั้นจะเกิดขึ้นไม่ได้ด้วย ‘การควบคุมระยะไกล’”

งานเขียนชิ้นนั้นไม่ได้นำไปสู่สันติภาพหรือความสัมพันธ์ทางการทูตเพียงวันเดียวหลังจากตีพิมพ์ ในความมืดมิดของยามราตรี ชายติดอาวุธประมาณ 30 คนขี่มอเตอร์ไซด์ไปที่สำนักงานใหญ่ของแจมมีเดียกรุ๊ป ยิงปืนขึ้นฟ้า กัดต้นไม้และทุบตีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย บุกรุกเข้าไปในห้องสำนักงานของบรรณาธิการ ทำลายห้องข่าว และพยายามจุดไฟเผา โชคดีที่ไม่มีใครเสียชีวิต พวกเขาจากไปพร้อมกับเสียงตะโกนว่า “อัลลาฮูอักบาร์!”* ทุกคนในปากีสถานเข้าใจชัดเจนว่ามันปฏิบัติการตอบสนองโดยตรงต่อบทสัมภาษณ์ชิ้นดังกล่าว มันอาจไม่ได้เป็นการตอบสนองต่อเนื้อความที่เปเรสพูดเสียทีเดียว แต่มันคือการโต้ตอบต่อเหตุการณ์ที่สื่อขนาดใหญ่และมีชื่อเสียงของปากีสถานตีพิมพ์บทสัมภาษณ์ผู้บริหารประเทศระดับสูงของอิสราเอล เพื่อเรียกร้องหาสันติภาพระหว่างสองประเทศ การโจมตีครั้งนั้นถูกรายงานไปทั่วโดยสำนักข่าวนานาชาติเช่นรอยเตอร์ส่วนใหญ่ก็เพราะบริบทดังกล่าวนี้ รัฐบาลปากีสถานประณามการโจมตีครั้งนั้น เช่นเดียวกับกลุ่มนักข่าวไร้พรมแดน** และเรื่องนี้ก็ยังคงเป็นข่าวไปถึงในอิสราเอล ที่ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของการสัมภาษณ์ชิ้นนั้นด้วย มันคือข่าวที่สร้างข่าวอีกทีหนึ่ง

* Allahu Akbar แปลว่า พระเจ้ายิ่งใหญ่กว่า

** Reporters Without Border หรือ RWB เป็นองค์กรนานาชาติไม่แสวงหากำไร ก่อตั้งเพื่อสนับสนุนและปกป้องเสรีภาพสื่อและเสรีภาพข้อมูลข่าวสาร มีฐานดำเนินงานอยู่ที่ปารีส และมีสถานะที่ปรึกษาในสหประชาชาติ

เรามาศึกษาเรื่องนี้กันใกล้ๆ ดีกว่า ว่ามันเกิดอะไรขึ้น

นักข่าวสองคน เติบโตขึ้นมาคนละมุมอันห่างไกลของทวีปขนาดใหญ่ ได้มาพบกันในงานสัมมนา ซึ่งสนับสนุนโดยรัฐบาลของประเทศที่อยู่อีกฟากหนึ่งของโลก เป็นประเทศมหาอำนาจที่พยายามจะสนับสนุนจุดยืนของตน ด้วยการพยายามคลี่คลายความขัดแย้งทั่วโลกอย่างต่อเนื่อง แต่ขณะเดียวกัน ประเทศนั้นก็เข้าครอบครองพื้นที่ขนาดใหญ่ในตะวันออกกลาง ประเทศของนักข่าวสองคนนี้เป็นศัตรูกัน แต่พวกเขาทั้งสองสามารถสื่อสารกันได้โดยอิสระ ต้องขอบคุณเทคโนโลยีที่ทำลายระยะทางอันไกลโพ้นและทำลายอุปสรรคทางการทูตและการเมืองระหว่างพวกเขา กลุ่มนักนิยมความสุดโต่งตอบสนองบทรสสัมภาษณ์ที่ส่งสัญญาณถึงสันติภาพและความปรองดองขึ้นนี้ด้วยการบุกโจมตีอย่างรุนแรง การโจมตีเป็นข่าวไปทั่วโลก และย้อนกลับมาสู่อิสราเอลในฐานะข่าวขึ้นหนึ่ง

เหตุการณ์ทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบเกิดขึ้นภายในเวลาเพียงสองสามวัน มันคือเรื่องราวของความเชื่อมโยงกันของมนุษย์ ธรรมชาติของความเชื่อที่แพร่สะพัดรวดเร็ว ความท้าทายทางเทคโนโลยีต่อการเมืองแบบหัวโบราณ แนวคิดรากฐานนิยม และการมีส่วนร่วมของสื่อมวลชน แนนอนว่านี่ยังเป็นเรื่องราวผลประโยชน์ของนักนิยมทุน ซึ่งในทีนี้ก็คือความต้องการพาดหัวข่าวเด็ดๆ เพียงเพื่อจะขายหนังสือพิมพ์ ปัจจัยหลังสุดเป็นแรงผลักดันหลักของเหตุการณ์ทั้งหมด ตอนจบอันรุนแรงของเรื่องราวแสดงให้เห็นว่าปฏิสัมพันธ์ข้ามชาติเป็นภัยคุกคามโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น ประเพณี และความเชื่อได้อย่างไร ผู้ต่อต้านยอมไม่ทน และจะไม่ยอมนั่งอยู่เฉย พวกเขากำลังลุกขึ้นปฏิวัติ

เพียงสามปีหลังจากนั้น เห็นได้ชัดว่าเหตุการณ์ลักษณะนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในประเทศแบบปากีสถาน แต่มันเกิดขึ้นทุกหนแห่ง ในรูปแบบต่างกัน และใช้วิธีการที่ต่างกัน ผมเห็นสิ่งนี้ขณะอยู่ที่ลอนดอน ตอนที่โลกทั้งใบกำลังเคลื่อนเข้าสู่วิกฤตเศรษฐกิจที่สาหัสที่สุดนับตั้งแต่เหตุการณ์ Great Depression

ชายเดินถนนคนหนึ่งเผลอลงนอนพบว่าตนเองหลุดไปอยู่นอกกาลเวลา และค่อย ๆ หลงลืมตารางงานของตน ดวงตาคู่นั้นตีมด้าอยู่กับท้องถนน ความชัดเจนเข้มข้นของมัน ตะกอนแห่งมนุษยชาติที่สั่งสมกลายเป็นแร่ธาตุ ของที่นั่นเป็นเวลาหลายศตวรรษ ความแตกต่างหลากหลายของมนุษย์เป็น เอกลักษณ์ของลอนดอนทุกวันนี้และกลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ อังกฤษจนเรารู้สึกว่าผู้คนเหล่านี้ยอมรับมันด้วยดีเสมอ แต่นั่นไม่จริงเลย หลายคนบนถนนนี้รู้สึกถึงความห่างเหินแปลกแยกในส่วนลึก รู้สึกถึงการ เป็นคนแปลกหน้าในหมู่เหล่าของตน เป็นความรู้สึกที่ทำให้อึดอัดใจ แต่ ขณะเดียวกันก็ปลุกเร้าชีวิตชีวา เกือบร้อยละ 40 ของคนลอนดอนเกิด นอกประเทศอังกฤษ และส่วนใหญ่เกิดนอกสหภาพยุโรปด้วยซ้ำ ภายใน ใจกลางเมืองมีภาษาถึงสามร้อยภาษาที่ผู้คนใช้พูดกัน ความแปลกแยก คือรากเหง้าตัวตนในปัจจุบันของกรุงลอนดอน

ผมเป็นคนแปลกหน้าท่ามกลางผู้คนแปลกหน้าเหล่านี้ ผมกับภรรยา อยากหยุดพักจากแข่งวิ่งวิบากในอาชีพการงานของเราที่อิสราเอล เราอยาก ไปสัมผัสชีวิตที่อื่น เราเลยตัดสินใจไปเรียนต่อปริญญาโทในที่ตั้งห่างไกล จากบ้าน ไม่ว่าจะป็นนิวยอร์ก ลอนดอน ปารีส วอชิงตัน ความจริงคือ ไม่สำคัญว่าเราจะไปที่ไหน เราก็คือผู้คนที่มาจากดินแดนห่างไกลเสมอ ดังนั้นสำหรับพวกเราแล้ว สถานที่เหล่านั้นทุกแห่งเป็นเหมือนศูนย์กลาง ของจักรวาล ทั้งแปลกใหม่และเย้ายวน

เส้นทางไปมหาวิทยาลัยของผมเป็นเส้นทางตายตัว ผมเดิน ทอดน่องบนถนนย่านบลูมส์บิวรีไปจนถึงถนนทีโอบอลด์ และต่อไป ยังจุดที่ผมโปรดปราน มันเป็นตรอกแคบ ๆ ดูโบราณ และแยกออกจาก ถนนหลักของเมือง ตรอกนี้ובอวลไปด้วยกลิ่นอาหารทอด เรียงราย ด้วยผับเก่า ๆ และร้านค้าแฟรคาถุกสองสามแห่งที่ขายแซนด์วิชไร้รสชาติ ผมจินตนาการว่าในอดีตมันคงเต็มไปด้วยหนูที่มีเชื้อกาฬโรคและผู้คน ที่ซบถ่ายบนถนน กำแพงสกปรกและฝูงชนแออัดบอบกเช่นนั้น เมือง สมัยใหม่ได้เปลี่ยนแปลงถนนเล็ก ๆ สายนี้ ทำให้มันกลายเป็นสถานที่ แปลกประหลาด จอแจไปด้วยการจรรยาของผู้คนที่สวมชุดสูท เดินสาวเท้า

ก้าวยาวๆ อย่างรีบร้อนในชั่วโมงเร่งด่วนยามเช้า

ตรงท้ายซอย ผมเดินผ่านสวนสาธารณะเล็กๆ ไปยังกลุ่มอาคารที่ก่อตัวเป็นพื้นที่วิทยาลัยเศรษฐศาสตร์และรัฐศาสตร์แห่งลอนดอน (LSE) ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากสถานีรถไฟฮอลบอร์นและพิพิธภัณฑ์บริติช ที่นี่ไม่ใช่ออกซฟอร์ดหรือเคมบริดจ์ ที่จะมีพื้นที่สีเขียวและที่จอดรถจักรยาน ที่นี่มีแต่ความจอแจของเมืองใหญ่แสนทะเยอทะยานและสาละวนแต่กับธุระของตน

ตอนนั้นเป็นเดือนกันยายน ปี 2007 โลกยังสอดคล้องและมีความหมาย แม้ในระดับลึกจะมีการแบ่งขั้วระหว่างอุดมคติในการปกครองของประธานาธิบดีบุชกับชุมชนนานาชาติ เมื่อรถไฟหัวกระสุนแห่งความเปลี่ยนแปลงพุ่งทะยานไปข้างหน้า ผู้หิวโหยกว่ายอมได้ยินเสียง ลิงใดก็ตามที่เชื่อมรางรถไฟไว้ด้วยกันตั้งแต่ยุคสมัยก่อนกำลังส่งเสียงเอี้ยดอ้าด ทว่าน้อยคนที่จะเข้าใจความหมายลึกซึ้งของเหตุก่อการร้ายเมื่อวันที่ 11 กันยายน ปี 2001 และผลที่ตามมา

ผมกับนักศึกษาคนอื่นในโปรแกรม LSE ได้รับการคัดเลือกให้เข้าเรียนวิชาการเมืองระดับโลก ซึ่งประกอบด้วยโลกาภิบาล (global governance) ความท้าทายที่องค์กรเศรษฐกิจระดับโลกต้องเผชิญ เช่น ธนาคารโลก การค้านานาชาติ นโยบายอัตราดอกเบี้ย แนวคิดหลังยุคจักรวรรดินิยม ความเสมอภาค ช่องว่างทางรายได้ที่กำลังกว้างขึ้น และนโยบายผู้อพยพ เนื่องจากผมมาจากประเทศเล็กๆ ในตะวันออกกลาง และเวลาส่วนใหญ่ผมก็อุทิศให้กับการเมืองอันปั่นป่วนของประเทศตัวเอง ผมจึงเชี่ยวชาญน้อยกว่าเพื่อนร่วมชั้นในเรื่องนโยบายการค้าระหว่างประเทศหรือการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ผมไม่เหมือนกับพวกเขาตรงที่ผมเป็นนักข่าว ผมเคยเขียนเรื่องการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เคยเห็นพจนานายกรัฐมนตรีโกรธแทบบ้าเวลาเจอคำถามซุดค้อย เคยเขียนถึงสงครามเลบานอนครั้งที่ 2 เคยวิ่งหาที่หลบภัยตอนที่มิฟุ้งเครื่องบินปล่อยระเบิดลงทางเหนือของอิสราเอล และเคยไปที่ห้องทำงานประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาเพื่อทำข่าวการไปเยือนอย่างเป็นทางการ นั่นคือประสบการณ์ที่ผมแบก

เข้าห้องเรียนไปด้วย กล่าวอีกอย่างได้ว่า เช่นเดียวกับบรรดานักข่าวที่กำลังตกที่นั่งลำบาก ผมสามารถชดเชยความรู้ที่ไม่เพียงพอด้วยเรื่องเล่าวิจิตรมากมาย เช่นเรื่องของหนังสือพิมพ์ปากีสถานที่ผมเพิ่งเล่าไปก่อนหน้านี้ แต่ไม่นานนักผมก็พบว่า ประสบการณ์ที่ผมเอาไปด้วย เช่นเดียวกับประสบการณ์ของนักศึกษาคนอื่น ๆ ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าใช้ประโยชน์ได้น้อยมาก อีกไม่กี่เดือนหลังจากนั้น ขณะที่เรากำลังเรียนหนังสือโลกาภิวัตน์ก็ต้องเผชิญกับวิกฤตที่เลวร้ายที่สุดนับจากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ การเมืองระหว่างประเทศกำลังจะเริ่มเปลี่ยนแปลง และท้าทายสมมติฐานอันเป็นรากฐานของระเบียบโลกทั้งหมด

แน่นอน การเปลี่ยนแปลงอย่างถึงรากถึงโคนของเศรษฐกิจและการเมืองเช่นนี้ ไม่ได้อยู่ในตำราเรียนเล่มหนาของเรา และไม่ใช่วิชาเรียนที่อาจารย์สอนในห้อง สิ่งเหล่านั้นล้วนถูกเขียนขึ้นตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤต มีเพียงแนวทางที่สุโต้งที่สุดโต้งในเนื้อหาหลักสูตรเท่านั้นที่พอจะทำนายถึงเหตุการณ์พลิกผันสะเทือนโลกนี้ได้ เหตุการณ์ซึ่งทำลายความชะล่าใจของบรรดาผู้เชี่ยวชาญลงอย่างราบคาบ

เมื่อถึงปลายปี 2007 ระบบธนาคารกลางของสหรัฐอเมริกา หรือ FED ตระหนักว่าวิกฤตสภาพคล่องกำลังร่ออยู่ข้างหน้า เพราะการผิตนัดชำระหนี้จำนองสินเชื่อบ้านอาศัยคุณภาพ นำไปสู่การล่มสลายของตลาดอนุพันธ์ที่เก็งกำไรโดยยึดตามการจำนองเหล่านั้น ต่อมาไม่นานสหรัฐอเมริกาเผชิญกับวิกฤตทางการเงินขนาดใหญ่ ในช่วงต้นปี 2008 ทีมบริหารของบุงชพยายามที่จะต้านทานด้วยแผนการกระตุ้นเศรษฐกิจ แต่ก็ไม่ได้ผล จากนั้นระหว่างฤดูใบไม้ผลิถึงฤดูใบไม้ร่วงในปีเดียวกัน บริษัทยักษ์ใหญ่ของอเมริกาอย่างแบร์ สเติร์นส์ และเลห์แมน บราเธอร์ส ก็เริ่มล้มคว่ำ บริษัทเหล่านี้คือบริษัทที่เพื่อนร่วมชั้นของผมหวังจะทำงานด้วย

นี่เป็นตัวอย่างหนึ่งของเหตุการณ์ที่ตำราเรียนล้ำสมัยคามือเรา ขณะเรากำลังอ่านอยู่ ทฤษฎีต่างๆ ในนั้นล้มเหลวทันทีที่มันถูกทดสอบ เมื่อวิกฤตทำลายโมเดลให้แตกเป็นเสี่ยงๆ และหักล้างแถลงการณ์ของบรรดาผู้เชี่ยวชาญ เราถูกบังคับให้ต้องตั้งคำถามกับหลายอย่างที่เราเคยคิดว่า

มันชัดเจนแน่นอน ผมกับเพื่อนๆ ร่วมชั้นเกิดในทศวรรษ 1980 หรือต้นทศวรรษ 1990 ในโลกที่เชื่อมต่อถึงกันอย่างกว้างขวางและเปลี่ยนแปลงด้วยอัตราความเร็วแบบยกกำลัง ที่ผ่านมามันดูชัดเจนแจ่มแจ้งว่าโลกกำลังรวมตัวกันเป็นระเบียบและระบบเศรษฐกิจหนึ่งเดียว และสิ่งนี้จะทำให้พวกเราและทุกคนมั่งคั่งรุ่งเรือง แต่แล้วอยู่ๆ ความแน่นอนของโลกาภิวัตน์ก็กลายเป็นเพียงสัญญาลวง และพังทลายลง

การปฏิวัติอันแน่วแน่

ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา โลกาภิวัตน์เริ่มสูญเสียความรุ่งโรจน์ ข้อมูลเริ่มชี้ให้เห็นถึงการหดตัวหรือความซบเซาของการค้าระหว่างประเทศ การลงทุนข้ามพรมแดน และเงินกู้ธนาคารที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ของโลก เหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ที่ *The Economist* เรียกว่า “slow balisation” (การชะลอตัวภายใต้กระแสโลกใหม่) ไม่ต้องสงสัยเลยว่าวิกฤตเศรษฐกิจครั้งใหญ่ได้บั่นทอนสมมติฐานอันเป็นรากฐานของโลกาภิวัตน์หรือบางทีผู้คนก็อาจจะแค่เหนื่อยหน่ายกับคำพยากรณ์แง่บวกเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นการประมาทด้านมืดของมันอย่างอันตรายยิ่ง

แต่กระแสวาทกรรมอันแปรปรวนของสาธารณชนไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความจริงที่ว่า โลกาภิวัตน์คือการปฏิวัติอันแน่วแน่ ผมใช้คำว่า “แน่วแน่” เพื่อสื่อโดยอ้อมถึงวิธีการเปลี่ยนแปลงที่ค่อนข้างรุนแรงของโลกาภิวัตน์ เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและเข้มข้น จากหนทางที่มนุษย์เคยใช้ชีวิตมาแต่กาลก่อน มันสร้างบรรยากาศที่ทำให้เราต้องรับมือกับโลกในฐานะที่ทุกอย่างรวมเป็นหนึ่งเดียว ทั้งในเชิงวัตถุและแนวคิดทันทีที่เกิดเข้าหาลอมเช่นนั้น สถานการณ์แวดล้อมของชีวิตเราก็เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและสุดโต่ง มันคือเครื่องจักรทางการเมืองที่เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาและขับเคลื่อนด้วยพลังงานจากความตึงเครียดที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ระหว่างระดับท้องถิ่นกับระดับโลก

กระแสขึ้น ๆ ลง ๆ ของโลกาภิวัตน์ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมระหว่างประเทศ และจะเป็นเช่นนั้นอย่างต่อเนื่องในอนาคตที่พอมองเห็นได้ โลกาภิวัตน์แสดงออกถึงความไม่แน่นอนในระดับรากฐาน ซึ่งแทรกซึมอยู่ในประวัติศาสตร์โลกของเรามาตั้งแต่ยุคจักรวรรดิของจีนและกรุงโรม จนถึงทุกวันนี้ โลกกำลังหล่อหลอมเป็นหนึ่งเดียว หรือโลกยังคงเป็นชุมชนย่อย ๆ ที่แยกขาดจากกัน?

เมื่อความท้าทายระดับโลกเกิดขึ้น โลกาภิวัตน์ในคำจำกัดความที่กว้างที่สุดกลายเป็นปัญหาหลักของยุคสมัยเรา ประวัติศาสตร์ไม่ได้จบลงเมื่อโลกเรียงรองด้วยระบอบประชาธิปไตยเสรีนิยม เช่นที่ฟรานซิส ฟูกูยามา ทำนายไว้ในหนังสือ *The End of History and the Last Man* แต่มันก็ไม่ได้เสื่อมโทรมลงไปจนกลายเป็นความขัดแย้งถาวรระหว่างอารยธรรมต่าง ๆ เหมือนที่ซามูเอล พี. ฮันติงตัน ทำนายไว้ในหนังสือ *Clash of Civilizations* ตอนนี้เรากำลังติดอยู่ในสงครามดุเดือดเรื่องคำถามที่มีมาแต่โบราณ นั่นคือ มนุษย์เราถูกออกแบบให้อาศัยอยู่ในโลกที่รวมตัวเป็นหนึ่งเดียวกันมากน้อยแค่ไหน

จักรวาลที่ผู้คนมีค่านิยมพื้นฐานอย่างเดียวกัน และชุมชนท้องถิ่นรวมตัวกันเป็นระบบเศรษฐกิจระดับเหนือชาติ นี่คือนิยามที่แท้จริงและคงอยู่ตลอดมา ทั้งโลกาภิวัตน์และการต่อต้านโลกาภิวัตน์คือการตอบคำถามนี้ ผู้นำยุคปัจจุบันจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่เรเจป ไตยิป แอร์โดอัน ประธานาธิบดีตุรกี เอ็มมานูเอล มาครง ของฝรั่งเศส และ โดนัลด์ ทรัมป์ ของสหรัฐอเมริกา ล้วนวางนโยบายสำคัญซึ่งแสดงถึงการต่อต้านหรือเห็นชอบกับโลกาภิวัตน์และค่านิยมที่เกี่ยวข้อง

สำหรับนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก โลกาภิวัตน์คือความหวังว่าความยากจนจะสิ้นสุดลง สำหรับชาวไร่ฝรั่งเศส มันคือการแพะซื้อโรคร้ายที่คุกคามเข้ามาทำลายชุมชนและการทำมาหากิน เราจะไม่อาจเข้าใจการระบาดของไข้หวัดหรือตลาดการแข่งขันของสมาร์ทโฟนในเอเชียได้หากไม่เข้าใจหน้าที่ของโลกาภิวัตน์ มันแผ่ขยายอย่างกว้างขวางจนกลายเป็นทุกสิ่งทุกอย่าง หรือไม่กี่ไม่เป็นอะไรสักอย่าง ฟังดูเหมือนเป็นถ้อยคำ

น้ำเน่าไร้ความหมาย แต่ในฐานะแนวคิดแล้ว ชัดเจนว่าโลกาภิวัตน์หมายถึง
เครือข่ายความสัมพันธ์ที่บีบตัวแน่นขึ้นเรื่อยๆ ระหว่างทุกสิ่งและทุกคน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือการบูรณาการของสรรพสิ่ง ซึ่งเป็นผลอัน
หลีกเลี่ยงไม่ได้ของการค้าระหว่างประเทศ ที่ซึ่งสร้างกระแสของเงินทุน
แรงงาน ความรู้ วัฒนธรรม และเทคโนโลยีในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรม
มนุษย์ปัจจุบันกลายเป็นแผนที่เดินได้ ประดับประดาตนเองด้วยเสื้อผ้า
และเครื่องประดับที่มีรอยประทับจากนานาประเทศทั่วโลก

ลองนึกถึงตู้กระจกโชว์ของมีค่าในบ้าน เพอร์นิเจอร์ที่บางคนเชื่อมโยง
กับปู่ย่าตายาย ด้านหลังประตูกระจกนั้นมีของมีค่าที่สุดของครอบครัว
แสดงอยู่ บ่อยครั้งเป็นเครื่องลายคราม ซึ่งบางชิ้นอาจมาจากประเทศจีน
จริงๆ อาจมีประติมากรรมรูปสิงโตจากอิหร่าน เชิงเทียนที่ทำจากเงิน
สองเล่มซึ่งเป็นที่นิยมในอังกฤษหรือเยอรมัน ผู้คนมักชอบเป็นเจ้าของ
สินค้าที่มาจากแดนไกล ยิ่งรำรวยเท่าใดก็ยิ่งชอบสะสมมากเท่านั้น
เมื่อก่อนการค้าและการขนส่งทางไกลเป็นเรื่องสุมเสี่ยงเสมอ ไม่ว่าจะ
ขนส่งทางบกหรือทางทะเล ด้วยเหตุผลนี้ ราคาดินค้าจากที่ไกลๆ จึงต้อง
รวมค่าความเสี่ยงเข้าไปด้วย หมายความว่ามันมีราคาสูง สินค้าประเภทนี้
ตั้งแต่ใบชา เสื้อผ้า เครื่องถ้วยชาม ไปจนถึงเครื่องเทศ ซึ่งบ่อยครั้ง
มาจากตะวันออกไกล ถูกเรียกว่าเป็น “ของแปลก” ดังนั้นจึงถูกให้ค่า
เป็นพิเศษ แถมของแปลกเหล่านี้ยังเป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์
อันเปราะบางระหว่างต่างวัฒนธรรมอีกด้วย แต่ทุกวันนี้มันไม่ได้เป็น
เช่นนั้นอีกแล้ว ตู้โชว์กระจกของครอบครัวถูกโลเซ่ทิ้ง ถ้าบ้านไหนยังมี
เพอร์นิเจอร์ชิ้นนี้อยู่ ก็อาจเหมาะสมกว่าถ้าปรับมาตั้งโชว์ของประดับ
เล็กๆ น้อยๆ ที่ผลิตในท้องถิ่น ซึ่งทุกวันนี้มักราคาแพงกว่าของนำเข้าเสียอีก
ความสัมพันธ์ระหว่างสถานที่ห่างไกลไม่ได้เปราะบางอีกต่อไปแล้ว แต่
มันกว้างขวาง ลึกซึ้ง และเข้มข้น

เราต่างสวมใส่หรือใช้สินค้าที่มีส่วนประกอบและการออกแบบจาก
หลายสิบประเทศในหลายทวีป ตั้งแต่เลนส์แว่นตา อัญมณี ไปจนถึง
เครื่องกระตุ้นหัวใจ บนเรือนกายเราเต็มไปด้วยเรื่องราวและโอกาสมากมาย

จากดินแดนไกลโพ้น
และคนอื่นๆ ก็ดูไม่ออกเลยสักนิด

การปฏิวัติเพื่อปลดปล่อย

โลกาภิวัตน์ไม่เพียงทำให้ตัวมันเองเป็นอมตะเท่านั้น แต่มันยังมอบโอกาสปลดแอกหลายเรื่องให้เราด้วย ความก้าวหน้าอันยิ่งใหญ่ในช่วงชีวิตของเราคือ นับตั้งแต่ปี 1990 คนมากกว่าพันล้านคนได้ฟื้นตัวขึ้นมาจากความยากจนอันน่าสังเวช¹ ไม่มีช่วงเวลาไหนอีกแล้วที่ชีวิตคนมากมายจะเปลี่ยนอย่างรวดเร็วจากสภาพที่ต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ไปสู่ชีวิตที่เต็มไปด้วยโอกาส แม้จะเล็กน้อยเพียงใดก็ตาม ในปี 2000 สหประชาชาติได้กำหนด “เป้าหมายการพัฒนาาระดับสหัสวรรษ” เพื่อขจัดความยากจนสุดขีด ซึ่งตามคำจำกัดความของธนาคารโลกหมายถึงผู้ที่ต้องใช้ชีวิตด้วยเงินต่ำกว่า 1.25 ดอลลาร์ต่อวัน โดยกำหนดว่าจะต้องลดจำนวนคนยากจนสุดขีดลงให้ได้ครึ่งหนึ่งภายในปี 2015 ปรากฏว่าไม่เพียงทำสำเร็จ แต่ยังบรรลุเป้าหมายก่อนกำหนดห้าปีด้วยซ้ำ ผู้คนที่หนีพ้นจากความขัดสนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในอินเดียและจีน แต่ประเทศอื่นๆ ก็ได้ประโยชน์เช่นกัน เวียดนาม เอธิโอเปีย รวันดา และบังกลาเทศ ล้วนแต่เป็นตัวอย่างชัดเจน ตามปกติแล้วความยากจนสุดขีดจะวัดโดยรายได้ต่อวันหรือการบริโภคต่อหัว แต่ก็มีตัวบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นว่าความเป็นอยู่ทางวัตถุของคนทั่วโลกมีพัฒนาการที่ดีขึ้น อัตราการเสียชีวิตของทารกลดลงฮวบฮาบ อายุคาดเฉลี่ยของคนเพิ่มสูงขึ้น และอัตราการอ่านออกเขียนได้สูงขึ้นแบบก้าวกระโดด และทุกแห่งที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ดูจะได้รับอภินิหารอย่างชัดเจนจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ตามมาด้วยการมีส่วนร่วมในเวทีการค้าระหว่างประเทศ² เมื่อมองในบริบททางประวัติศาสตร์แบบกว้างๆ ข้อบ่งชี้เช่นนั้นนั้นแสดงให้เห็นอย่างไม่คลุมเครือถึงการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของสภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่เริ่มต้นมา

ตั้งแต่ปฏิวัติอุตสาหกรรม และความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันในระดับโลกที่เกิดขึ้นตามมา

ในอดีตที่ผ่านมาจนกระทั่งถึงเมื่อสองศตวรรษที่แล้ว อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของคนทั่วโลกอยู่ที่ประมาณสามสิบหรือสี่สิบปี³ ในสหราชอาณาจักรกลางศตวรรษที่สิบเก้า เด็กที่มีอายุรอดมาถึงห้าขวบอาจคาดได้ว่าเขาจะเสียชีวิตในวัยห้าสิบปีต้นๆ⁴ ผู้คนมีชีวิตรอดด้วยจำนวนเงินที่เทียบเท่ากับสร้อยดอลลาร์ต่อปี หรือน้อยกว่านั้นเมื่อเทียบกับค่าเงินดอลลาร์ในปัจจุบัน ประชากรโดยรวมอ่านหนังสือไม่ออก ไม่สะดวกสบาย และยากจน คนจำนวนมากอยู่ในสภาพของทาสรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ไม่ใช่แค่ทาสคนผิวสี ซึ่งความเป็นทาสเป็นผลมาจากการเหยียดเชื้อชาติ แต่ยักรวมถึงชาวนาซาวไรท์ที่เป็นคนยุโรปและคนเอเชีย ทาสติดที่ดิน และคนงานที่มีสัญญาผูกมัด ซึ่งโดยนัยก็ถือเป็นสมบัติของชนชั้นสูงและนายทุน

ส่วนผู้คนที่เป็นอิสระในทางกฎหมาย ในระดับที่พอเป็นไปได้ในโลกที่ปราศจากประชาธิปไตยและสิทธิสตรี ก็ต้องตกเป็นทาสของความยากจนอย่างต่อเนื่อง นักเศรษฐศาสตร์คาดประมาณว่าอย่างน้อยร้อยละแปดสิบสี่ของสาธารณชนหลายศตวรรษที่ผ่านมาอยู่ในความแร้นแค้นขัดสนอย่างรุนแรงในระดับที่บุคคลต้องใช้ทุกหยาดหยดของความพยายามเพียงเพื่อที่จะมีชีวิตรอดในแต่ละวัน⁵ ทำให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรนั้นไร้ประสิทธิผลอย่างน่าตกใจ ลองนึกภาพทาสติดที่ดินที่สามารถหาเงินจากการตัดไม้และขายฟืน แต่เขาต้นไม้มีขวาน และถึงแม้จะมีขวาน ก็ไม่มีเกวียนที่จะขนส่งไม้ไปตลาด

ประสบการณ์ที่เจ็บปวดที่สุดในชีวิตของผู้คนโดยเฉลี่ยคือการต้องดูลูกๆ ของตนตายไปโดยช่วยอะไรไม่ได้เลย ในตอนต้นของศตวรรษที่สิบเก้า ประมาณร้อยละสิบของบุตรหลานในครอบครัวจะเสียชีวิตก่อนอายุห้าปี ในหลายพื้นที่ อัตราการเสียชีวิตของทารกและเด็กยังคงอยู่ในระดับสูงต่อไปจนเข้าศตวรรษ 1920 และ 1930⁶ สภาพความเป็นอยู่ของมนุษยชาติส่วนใหญ่ในเวลานั้นย่ำแย่ เหลือจะทน และบางครั้งก็ถึงกับทำให้ด้านชาไร้ความรู้สึก

ศรัทธาอย่างแรงกล้าในโลกที่ไม่มีวันเปลี่ยนแปลงและหมุนเวียนเป็นวงจร คือศรัทธาในลำดับชั้นสูงต่ำ ซึ่งยึดมั่นไว้เป็นค่านิยมที่ไม่มีวันเสื่อมสลาย ได้บงการ บิดเบือน แนวคิดในสังคม ในประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ ความยากจนถูกมองว่าเป็นเรื่องธรรมชาติและมีความจำเป็นต่อสังคมมนุษย์ และชนชั้นสูงก็พยายามทำให้มุมมองนี้ถูกต้องชอบธรรม มาร์ติน ราวาลเลียน จากมหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์ เคยรวบรวมมุมมองลักษณะนี้และวิเคราะห์ว่าโลกเห็นความจำเป็นที่จะต้องลดปริมาณความยากจนได้อย่างไร⁷ นักเขียนอังกฤษคนหนึ่งประกาศไว้ในปี 1771 ว่า “มีแต่คนปัญญาอ่อนเท่านั้นที่ไม่รู้ว่า เราต้องทำให้พวกคนจนยากจนต่อไป มิฉะนั้นพวกมันก็จะไม่มีทางขยับ”⁸ ส่วนนักเศรษฐศาสตร์ศตวรรษที่สิบแปดคนหนึ่งประกาศว่า “การทำให้สังคมมีความสุขและควบคุมผู้คนภายใต้สถานการณ์ที่โหดร้ายที่สุดได้ จำเป็นที่เดียวที่คนจำนวนมากนั้นต้องโง่และยากจนด้วย”⁹ สำหรับคนเหล่านี้ ความยากจนคือสิ่งจำเป็นและเป็นลักษณะตามธรรมชาติของสังคมที่สมบูรณ์ เพราะเช่นที่ฟิลิป แสดเกต กล่าวไว้ “คนยากจน...ก็เหมือนกับเงาในภาพวาด พวกเขาทำให้เราเห็นคอนทราสต์คมชัดขึ้น จำเป็นต้องมีนะ”¹⁰

สภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ไม่ได้ดีขึ้นเพราะเหตุการณ์สำคัญใดในจักรวาล หรือเพราะของขวัญประทานจากพระเจ้า *ความคิด* ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ความคิดคือรากฐานของปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์และยุคเรืองปัญญา การปลดปล่อยมนุษยชาติจากความทุกข์ยากน่าสงสของของคนรุ่นก่อนเกิดขึ้นจากความคิดที่เป็นอิสระ การหลุดพ้นจากความมมงาย ความล่มสลายของอำนาจผูกขาดความรู้ของพระศาสนจักรคาทอลิก และการมองเห็นความจำเป็นที่จะต้องให้เกียรติแต่ละปัจเจกบุคคล ในศตวรรษที่สิบห้า การแข่งขันทางการเมืองในยุโรปได้สร้างแรงจูงใจให้เกิดความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์การทหาร และศาสตร์สาขาอื่นๆ ซึ่งในขณะเดียวกันก็นำไปสู่ความจำเป็นในการจัดระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ ค่านิยมของยุคเรืองปัญญาวางรากฐานสำหรับการก่อสร้างสถาบันทางสังคมและการปกป้องทรัพย์สินส่วนบุคคล เอื้ออำนวยให้เกิดการปฏิรูป และใน

เวลาเดียวกันก็ได้รับการเสริมส่งจากการปฏิรูปเหล่านี้ด้วย “ยุคเรื่องปัญญา คือการที่มนุษย์ก้าวพ้นออกจากการไม่บรรลุลุทธิภาวะซึ่งตัวเขาร่างขึ้นเอง” เอ็มมานูเอล คานท์ กล่าวไว้ “การไม่บรรลุลุทธิภาวะคือการไม่สามารถใช้ความเข้าใจของตนโดยปราศจากการชี้แนะของผู้อื่น การไม่บรรลุลุทธิภาวะเป็นการทำตนเอง สาเหตุไม่ได้เกิดเพราะขาดความเข้าใจ แต่ขาดความเด็ดเดี่ยวและความกล้าหาญในการใช้ความเข้าใจนั้นโดยปราศจากการชี้แนะของผู้อื่น¹¹ *Sapare Aude!* หรือ ‘จงกล้าหาญที่จะใช้ความเข้าใจของตนเอง’ นี่คือการคิดพจน์ประจำยุคเรื่องปัญญา” คำนิยามของยุคเรื่องปัญญา คือเกราะที่คอยพิทักษ์ความสำเร็จจากการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ และการทำเช่นนั้นก็เอื้อให้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมขึ้น ขณะเดียวกัน อุตสาหกรรมกับทุนนิยมก็ต้องอาศัยโลกาภิวัตน์ในการอยู่รอด และจัดจำหน่ายสินค้าของมันไปทั่วโลก

มีประสิทธิผลอย่างร้าย

ลองนึกถึงเจ้าของโรงงานทอผ้าในแมนเชสเตอร์ ประเทศอังกฤษ ในศตวรรษที่สิบเก้า การปรับตัวตามการปฏิวัติคือการเปลี่ยนมาใช้เครื่องปั่นด้ายที่ถูกคิดค้นขึ้นในปี 1764 ตามด้วยทูกทอผ้า ซึ่งคิดค้นยี่สิบปีหลังจากนั้น มันช่วยให้ผลิตสิ่งทอได้อย่างรวดเร็วและในปริมาณที่มากเกินไปเกินความต้องการของตลาดท้องถิ่น นวัตกรรมในการขนส่งและเทคโนโลยีการสื่อสารช่วยให้บรรดาเจ้าของโรงงานเปลี่ยนปริมาณผลิตผลที่เพิ่มขึ้นให้กลายเป็นกำไร เมื่อพิจารณาการลงทุนอันมหาศาลและตลาดท้องถิ่นที่เต็มล้นไปด้วยสินค้าจากบริษัทคู่แข่ง เจ้าของโรงงานจึงจำเป็นต้องเพิ่มรายได้ให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ เขาจึงพยายามเปิดตลาดใหม่ให้มากที่สุด ตั้งแต่ลอนดอนจนถึงเอเชีย ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอทำให้เขาต้องรักษาความสามารถในการแข่งขัน และขยายธุรกิจโดยการซื้อเครื่องจักรเพิ่มและดูแลให้ทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งบ่อยครั้งนั้น

หมายความว่าเราต้องกู้เงินทุนจากผู้ปล่อยกู้ และเมื่อมาถึงจุดนี้ หากเจ้าของโรงงานไม่สามารถหาตลาดใหม่ๆได้ เขาก็จะล้มละลาย

แล้วก็เป็นจังหวะนี้ที่บรรดานักการเมืองจะเข้ามาช่วยชีวิต หากอังกฤษจะต้องบังคับประเทศอาณานิคมให้ซื้อสินค้าของอังกฤษแทนที่จะซื้อสินค้าท้องถิ่นตัวเอง หรือต้องส่งกำลังทหารไปบังคับให้ประเทศอื่นๆเปิดตลาดใหม่ให้กับนักธุรกิจหน้าใหม่เหล่านี้ ก็จงทำเสียเถอะ มาร์กซ์และเอดิงเกิลส์*** กล่าวไว้ถูกต้องแล้วในปี 1848 ว่า “ความจำเป็นที่จะต้องขยายตลาดเพื่อระบายสินค้าตลอดเวลานั่นเอง ผลักไสให้ชนชั้นกลางต้องเพนพานไปทั่วพื้นผิวโลก สร้างรั้วทุกที่ ตั้งถิ่นฐานไว้ทุกแห่ง และสร้างเครือข่ายทั่วไปหมด”¹²

หลังจากหนังสือเรื่อง *The Communist Manifesto* เขียนขึ้นไม่นาน อังกฤษก็กลายเป็นผู้ผลิตผ้าฝ้ายครึ่งหนึ่งของโลกโดยไม่มีการผลิตฝ้ายในประเทศเลย¹³ พวกเขาทำเช่นนั้นได้ ไม่ใช่เพราะอำนาจทางการเมืองของชนชั้นกลาง หรือความรุนแรงที่นายทุนใช้ปกป้องอำนาจการควบคุมการผลิต แต่มันเป็นเพราะความมีประสิทธิภาพอย่างยิ่งของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งทำให้สามารถผลิตสินค้าได้มากขึ้น ในราคาถูก และสามารถส่งไปขายที่ห่างไกลได้ ความมั่งคั่งที่ดูเป็นไปได้นี้ช่างเย้ายวนใจ

โลกาภิวัตน์ไม่ได้ร้องขอ แต่มันออกคำสั่ง และคำสั่งของมันคือประสิทธิภาพ ความมีประสิทธิภาพนี้ถูกตัดสินให้ค่าผ่านสายตาของธุรกิจที่มุ่งเน้นเพียงรายได้เท่านั้น ประเด็นระดับท้องถิ่นจะเกี่ยวข้องก็ต่อเมื่อมันสนับสนุนหรือขัดขวางการทำการกำไรมาน้อยเพียงใดเท่านั้น ดังนั้นธรรมชาติของโลกาภิวัตน์จึงทำให้เกิดปรากฏการณ์เช่นที่โรงงานสิ่งทอของอินโดนีเซีย**** หรือการทิ้งขยะสารพิษปริมาณมหาศาลลงในประเทศทางซีกโลกใต้ เมื่อดำเนินธุรกิจโดยปราศจากจรรยาบรรณหรือข้อบังคับ

*** Karl Marx และ Friedrich Engels สองนักคิดชาวเยอรมันในศตวรรษที่ 19 ผู้สนับสนุนการปกครองระบอบสังคมนิยม

**** ขึ้นชื่อที่ใช้แรงงานคนงานหนักและจ่ายค่าจ้างน้อยมาก

ที่มีความหมาย โลกาวัดนั้นก็คือความมืดบอด ไม่ได้เป็นอะไรมากไปกว่าเครื่องจักรอุปทานอุปสงค์ที่ขับเคลื่อนด้วยความมีประสิทธิภาพ

มันเป็นกระบวนการที่แผ่ไพศาลและมีพลังนัก บทสนทนาหัวข้อโลกาวัดนั้นในโลกเรามากวนเวียนอยู่แต่การพยากรณ์ถึงอนาคตของมันที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของเทคโนโลยีและไม่อาจย้อนกลับ หรือไม่ก็พยากรณ์เรื่องพระพิโรธของพระเจ้าไปเลย ทว่าความเป็นจริงมันซับซ้อนกว่านั้น และมีทั้งด้านสว่างและด้านมืด ผลลัพธ์ทางบวกอย่างหนึ่งของการปฏิวัติอุตสาหกรรมซึ่งขยายตัวไปทั่วโลก คือมันทำให้สถาบันทางสังคมเข้มแข็งขึ้นอย่างรวดเร็วและสำคัญที่สุดก็คือสถาบันการศึกษานั้นเอง

เมื่อการปฏิวัติอุตสาหกรรมเติบโตรวดเร็วถึงจุดหนึ่ง มันจำเป็นต้องอาศัยแรงงานที่อย่างน้อยต้องมีการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้โรงงานมีคนมาทำงาน¹⁴ โรงเรียน ไม่ว่าจะออกเงินสนับสนุนโดยรัฐบาลหรือเป็นโรงเรียนในโรงงานสำหรับคนงานวัยรุ่น ต่างก็ให้บริการสำคัญสองอย่างแก่นายทุน นั่นคือ คนงานที่มีประสิทธิภาพพื้นฐานด้านเทคนิค และอ่านออกเขียนได้ ซึ่งทั้งสองคุณสมบัตินี้จำเป็นสำหรับสังคมที่ใช้ระบบบัตรแลกเปลี่ยนกัน ใช้ตัวหนังสือในการเขียน หรืออ่านข้อมูลต่างๆ และมีการฝึกงาน ประโยชน์อย่างที่สองเป็นในด้านพฤติกรรม คนงานที่ถูกจ้างโดยโรงงานขนาดใหญ่ ไม่ใช่แค่ฟาร์มหรืออุตสาหกรรมครอบครัว พวกเขาจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตามคำสั่ง ตรงเวลา รวมถึงเข้าใจเรื่องความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การศึกษาสำหรับคนจำนวนมากจึงเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับนายทุน

อย่างไรก็ตาม พอเวลาผ่านไป การศึกษาของรัฐก็แยกตัวออกจากสถานการณืแวดล้อมตอนเริ่มแรกของมัน และกลายเป็นคุณค่าในตัวของมันเอง โดยเป็นคุณค่าที่เชื่อมโยงกับความเสมอภาค เพียงแค่ในศตวรรษที่สิบเก้าเท่านั้น เปอร์เซนต์ของคนอายุสิบห้าขึ้นไปที่ได้รับการศึกษาระดับพื้นฐานเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวทั่วโลก คือจากร้อยละ 17 เป็น 33 พอถึงกลางศตวรรษที่ยี่สิบก็กลายเป็นร้อยละ 50 และพอถึงปี 2000 ก็กลายเป็นร้อยละ 80¹⁵

การก้าวกระโดดนี้เป็นผลลัพธ์ทางประวัติศาสตร์ของความจำเป็น

ต้องมี “ชนชั้นคนมีเงิน” (moneyed class) เป็นต้นทุนมนุษย์ แต่สิ่งที่ดำเนินคู่ขนานไปกับการหาผลประโยชน์คือ การศึกษาของรัฐให้อำนาจแก่สาธารณชนทั้งปวงซึ่งแต่ก่อนเคยถูกกีดกัน การศึกษามอบเครื่องมือในการพัฒนาปรับปรุงชีวิตแก่พวกเขาทั้งในระดับบุคคลและระดับการเมือง และส่วนหนึ่งก็ด้วยการทำลายโครงสร้างชนชั้นแบบเดิม เสริมความแข็งแกร่งให้กับประชาธิปไตยและสิทธิของคนงาน¹⁶

การปฏิวัติความไม่เสมอภาค

โลกาภิวัตน์เป็นการปฏิวัติที่สม่ำเสมอ มีอิสรภาพ และมีประสิทธิผลอย่างน่าทึ่งทีเดียว มันไม่ใช่หมู่บ้านที่มีสมาชิกเป็นประเทศต่าง ๆ หนึ่งล้อมวงกันร้องเพลง “สามัคคีชุมนุม” และแนวคิดโลก “แบน”***** ก็เป็นเพียงภาพลวงตาที่ปิดบังไม่ให้เห็นความขรุขระและความคดเคี้ยวซึ่งโลกาภิวัตน์จำเป็นต้องใช้เพื่อดำรงรักษาตัวมันเอง ในกรณีเลวร้ายที่สุดที่อาจเกิดขึ้นได้สำหรับโมเดลโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันก็คือ โลกอาจกลายเป็นหมู่บ้านสาธารณะของผู้นิยมความเสมอภาค ทว่าเศรษฐกิจระดับโลกกลับขับเคลื่อนด้วยความไม่เท่าเทียม การผลิตและการค้าระหว่างประเทศจำเป็นต้องอาศัยความต่างและส่วนต่างของการเก็งกำไรในค่าจ้างแรงงาน กำลังซื้อ ราคาสินค้าและวัตถุดิบ และอัตราแลกเปลี่ยนเงินต่างประเทศ

เจ้าของธุรกิจทั้งหลายใช้ข้อได้เปรียบจากความแตกต่างเหล่านี้ในการสร้างบริษัทซึ่งค้ากำไรในเศรษฐกิจนำเข้า - ส่งออกระดับโลก ซึ่งเป็นกระบวนการที่ถูกเร่งความเร็วขึ้นหลังจากการล่มสลายของกำแพงเบอร์ลิน ในขณะเดียวกัน คนประมาณ 128,000 คนต่อวันสามารถหลุดพ้นจากระดับความยากจนได้ในช่วงยี่สิบห้าปีหลังจากนั้น¹⁷ ความไม่เสมอภาค

***** มาจากหนังสือ *The World is Flat* ปี 2005 โดยโทมัส แอล. ฟรายด์แมน ซึ่งวิเคราะห์สังคมต้นศตวรรษที่ 21 โดยอุปมาว่าโลกาภิวัตน์ทำให้โลกแบน เพราะทำให้ทุกประเทศสามารถเชื่อมต่อกัน แข่งขันกัน และร่วมมือกันได้

และความพยายามที่จะใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากมันในระดับโลก กลายเป็น
 พันธุ์พืชขับเคลื่อนที่สำคัญยิ่งสำหรับการปรับปรุงพัฒนารายได้และมาตรฐาน
 การดำรงชีพ

การรู้ว่าเรื่องราวจะจบอย่างไรนั้นสำคัญ ทุกวันนี้โลกาภิวัตน์ทั้งหมด
 เป็นรูปแบบที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน จริงอยู่ที่ผ่านมามีการค้าระหว่างประเทศ
 ที่กระจายสินค้าไปทั่วโลกในระดับความเข้มข้นที่แปรเปลี่ยนไปเรื่อยๆ แต่
 ที่ตรงข้ามกับปัจจุบันโดยสิ้นเชิงก็คือ ในอดีต โลกาภิวัตน์ไม่ได้ยกระดับ
 ความเป็นอยู่ของคนทั่วโลก และแน่นอนว่าไม่ได้ทำให้ความยากจนลดลง
 ผู้ที่ถูกกดขี่และถูกใช้ประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรมคือผู้เล่นในเกมผลรวม
 เป็นศูนย์ ซึ่งพวกเขาที่ต้องแพ้อย่างนั้นตลอดไป ไม่ว่าในกรณีใด โลก
 ก็ติดกับดักมัลธูเซียน***** นั่นคือความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเกิดขึ้น
 เชื่องช้า การผลิตอาหารมากขึ้นนำไปสู่การเติบโตของจำนวนประชากร
 ทำให้ต้องมีการกระจายทรัพยากรมากขึ้น จนกระทั่งในที่สุดมาตรฐาน
 ความเป็นอยู่ของมนุษย์ก็ย้อนกลับไปมีสภาพแย่เหมือนตอนเริ่มต้น

ในศตวรรษที่สิบแปด นักปรัชญายุคเรืองปัญญาชื่อวอลแตร์ออกมามี
 ปกป้องความหรรษาฟุ่มเฟือยและโจมตีความหน้าไหว้หลังหลอกของ
 พวกนักวิจารณ์ ที่ตำหนิวัฒนธรรมการบริโภคอย่างหยิ่งยโส แต่ตัวเอง
 ก็สำราญกับการกินดีอยู่ดี เป็นต้นว่า กาแฟที่พวกเขาชอบดื่ม “มันก็
 ได้มาด้วยการบังคับข่มเหงแรงงานมนุษย์ในท้องทุ่งที่อาระเบียมิใช่หรือ”
 วอลแตร์กล่าว “เซรามิกเนื้อขาวและความงามอันประหลาดของเครื่องเคลือบ
 จากจีนก็ถูกสร้างด้วยมือคนนับพัน เค้าแล้วเค้าอีก ทั้งทาสีและตกแต่ง
 เครื่องเงินชั้นดีที่สลักกลดกลายเป็นร่อง ไม่ว่าจะเป็ฉนแผนแบบ เป็นภาชนะ
 หรือทำเป็นจานรอง มันก็ถูกกระชากออกมาจากส่วนลึกของโลกที่ไปโตซา
 ณ ใจกลางของโลกใหม่ใบนี้ จักรวาลทั้งหมดทำงานให้คุณ เพื่อคุณ

***** Malthusian Trap เป็นทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ที่เสนอโดยโทมัส โรเบิร์ต
 มัลธัส ปี 1798 เขาพยากรณ์ว่าจำนวนประชากรจะเพิ่มล้นจนเกษตรกรรมไม่อาจผลิตอาหาร
 ได้เพียงพอ กลายเป็นหมันหั้นดภัยที่ทำให้เราต้องกลับไปสู่การดำรงชีวิตแบบเพียงแต่สามารถ
 ประังชีวิตไปวันๆ

จะได้แสดงความโกรธา ทว่านิ่งนอนใจ และใช้คำพูดเผด็จร้นแบบคน
เครื่องศาสนามาดูหมิ่นโลกทั้งใบที่กำลังเหน็ดเหนื่อยปรนเปรอความสุข
ให้คุณ¹⁸

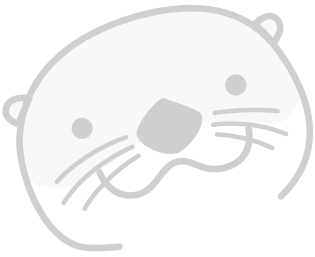
วอลแตร์แสดงให้เห็นถึงรูปแบบแรก ๆ ของระบบเศรษฐกิจศาสตร์
แบบไหลริน (trickle-down economics) ความหิวหราบหรือที่เราเรียกว่า
“บริโภคนิยม” ทำให้โลกนี้รวมกันเป็นหนึ่งเดียว เพราะมันทำให้เกิดการ
จ้างงานซึ่งนำไปสู่การค้าและอุตสาหกรรม แน่แน่นอนว่าในสมัยที่เขาพูด
มันเป็นคำกล่าวอ้างที่เป็นเท็จ นักประวัติศาสตร์ด้านเศรษฐกิจศาสตร์ เกรกอรี
คลาร์ก กล่าวไว้สั้น ๆ ว่า “บุคคลทั่วไปโดยเฉลี่ยในโลกปี 1800 ไม่ได้มี
สภาพความเป็นอยู่ดีไปกว่าบุคคลโดยเฉลี่ยเมื่อหนึ่งแสนปีก่อนคริสตกาลเลย
ที่จริงแล้วในปี 1800 ประชากรโลกจำนวนไม่น้อยยากจนยิ่งกว่าบรรพบุรุษ
ของพวกเขาในอดีตอันไกลโพ้นเสียอีก”¹⁹

จักรวาลไม่ได้ออกแรงทำงานหนักเพื่อประโยชน์ของคนรวยเจ้าสำราญ
ในปารีสศตวรรษที่ 18 เหมือนที่วอลแตร์อ้าง มนุษย์ต่างหากที่ต้องตกเป็น
ทาสแรงงานเพราะเชื่อชาติ บางคนทำงานหนักจนตายโดยไม่มีโอกาสที่จะ
พัฒนาสวัสดิภาพด้านวัตถุของตนเองเลย ผู้ที่สุขสำราญกับสินค้าราคาแพง
จากต่างแดนมีเพียงชนชั้นสูงกลุ่มเล็ก ๆ และชนชั้นกลางที่มั่งคั่ง (อย่าง
วอลแตร์) เท่านั้น ไม่เพียงแต่คนส่วนใหญ่จะถูกปล่อยให้จมอยู่กับความ
ยากไร้เท่านั้น แต่เศรษฐกิจโดยรวมก็ไม่รุ่งเรืองด้วย อัตราการเติบโต
เฉลี่ยของผลผลิตต่อหัวในยุโรปตะวันตกเท่ากับร้อยละ 0.14 เท่านั้นในช่วงปี
1500 - 1820²⁰

การปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งตามมาด้วยโลกาภิวัตน์ร่วมสมัย ได้
สร้างความเปลี่ยนแปลงสภาพทั้งหมดนี้อย่างลึกซึ้ง ลักษณะความเป็น
อุตสาหกรรมที่ใหญ่โตและธรรมชาติอันเป็นอิสระของมันเปลี่ยนแปลง
ทิศทางของประวัติศาสตร์มนุษย์อย่างกลับตาลปัตร เป็นครั้งแรกที่มนุษย์
ส่วนใหญ่ในโลกได้รับโอกาส โลกาภิวัตน์เป็นทั้งวายร้ายที่เอื้อให้เกิดการหา
ผลประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรม และเป็นยาดีที่พิสูจน์แล้วว่าช่วยเยียวยา
ความยากจนของโลกได้จริง

กระบวนการโลกาภิวัตน์นี้ทรงพลังมากเสียจนเรามีแนวโน้มที่จะลืมไปว่ามันไม่ใช่ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ มันไม่ใช่ขบวนการเรียกร้องความก้าวหน้า มันไม่ใช่หมู่บ้านในอุดมคติที่รวมทุกประเทศในโลกไว้ด้วยกัน มันเป็นสิ่งประดิษฐ์ทางการเมือง - เศรษฐศาสตร์ ที่บีบบังคับให้เราทุกคนต้องมาอยู่ในเรื่องราวเดียวกัน ไม่ว่าจะดีหรือร้าย

บางครั้งเรื่องราวนี้ก็ขีดเขียนตัวมันเองขึ้นที่กรุงลอนดอนหรือเมืองการาจี้ แต่ระยะหลังนี้ มันเริ่มเกิดบ่อยครั้งขึ้นเรื่อยๆ ที่ปักกิ่ง

ทดลองอ่าน